

Præstationsfremmende midler – en maksimering af den studerendes potentiale

Hvis bedre er muligt, så er godt ikke godt nok

Speciale i Kandidatuddannelsen i socialt arbejde ved Aalborg universitet

Vejleder: Helle Bendix Kleif

Dato: 01.06.2023

Anslag: 167.910

Udarbejdet af Lisbeth Zachariassen / 20211831

Forord

En særlig tak til de studerende som stillede sig til rådighed, og delte deres personlige fortællinger, som i høj grad har medvirket til at specialet kunne gennemføres. En tak til de professionelle, som i en travl hverdag, gjorde sig umage, med at dele deres viden og erfaringer. Tak for god og konstruktiv vejledning fra Helle Bendix Kleif. Og en særlig tak til familie og venner for støtte og opbakning.

Abstract

This study delves into an investigation of six students' use of performance-enhancing agents, it focuses specifically on understanding the students' attitudes, opinions and experiences with the use. The empirical material shows that the use of performance enhancing agents is generally about getting a higher grade, but behind the high grade, the students reflect an underlying struggle with pressures, demands, and expectations they continuously strive to meet. Across the students' different fields of study, they all experience that the educational institutions impose pressure on them, a pressure created by society's structure and political regulations. The students try to handle the pressure by using performance-enhancing agents, thus we can understand the use as a coping strategy. Some of the accounts that the students experience as pressure from the educational institutions is, that rote learning occurs and, the business community present themselves at the educational institutions, encouraging students to achieve a high level of professional competency, especially if they want to be part of the attractive companies after graduation. However, it's not just about these pressures. It is also about the relationship with the teacher, in order to gain access to the knowledge that gives the highest grades. In addition, the students experience that both their network and family have high expectations, and a desire for them to achieve a high professional level, which the students interpret as high grades. The high grades are important to the students as they give recognition and opportunities. The opportunities are experienced by the students as freedom, allowing them to choose freely after completing their education, but behind the freedom there is a requirement to perform all the time, with the fear of losing freedom otherwise.

Performance-enhancing agents such as Ritalin are used by the students to increase their memory, endurance and ability to concentrate. It is frequently used during exam preparations, enabling students to study and work round-the-clock while grappling with vast syllabi. However, they report several physical side effects associated with this usage, including insomnia, lack of appetite, headaches, and overall discomfort. Some students are ready to take big risks. They are okay with the physical and mental problems that come from using medicine to boost their performance, just so they can get better grades. The students who use beta blockers use it to deal with the anxiety that occurs during oral exams, the anxiety that blocks them from showing their full potential. But the students also face the consequence of the success, they experience headaches and absence of meaningful social communities because they are numbed by the medicine. The students all believe that without using these performance-boosting agents, they wouldn't have done as well in their studies. One student even thinks he might not have passed at all without them.

The study also includes the experiences of the professionals, those who work at the educational institutions or who meet the students in their practice. None of the professionals have been in contact with students who use performance enhancing medicine, this group of students does not have the typical behavior that the professionals focus on in their work. However, professionals agree that this use of medicine to boost performance shows a culture that values results above all else, a society where just being human isn't enough. So, the focus shouldn't be on blaming individuals, but rather we should talk about this issue openly, to ensure more students don't feel like they need medicine to get through their education.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Abstract	3
Indledning.....	7
Læsevejledning.....	9
Problemfelt	10
Stoffer i studielivet er ikke noget nyt	11
Jagten på topkarakteren	13
Problemformulering	14
Begrebsafklaring.....	15
Præstationsfremmende midler	15
Methylphenidat.....	15
Betablokkere.....	15
Quetiapin	15
Misbrug	16
Samfundets generative strukturalisme.....	16
Litteraturstudie	17
Tiltag på uddannelsesområdet	21
Videnskabsteoretiske tilgang.....	24
Forforståelse	24
Metode.....	25
Afgrænsning	25
Dataindsamling.....	27
Kvalitative semistrukturerede interview	27
Interviewguide.....	28
Udvælgelse af informanter	28
Databehandling.....	31
Ethiske overvejelser.....	31
Informeret samtykke og fortrolighed.....	32
Magt.....	32
Makroetik	33
Teori	34
Konkurrencestaten – Ove Kaj Pedersen	34
Det opportunistiske menneske.....	35

Det udmattede selv	36
Normer og sociale misforståelser	37
Analyse	39
Analysestrategi	39
Forståelse	39
Meningskondensering	39
Analysens opdeling	40
Analysedel 1	40
Samfundets påvirkning af studerende, som anvender præstationsfremmende midler	40
Soldat eller sportsudøver	42
Det ansvarlige individ	46
Den dynamiske stat	47
Muligheder som frihed eller frisættelse	49
Påbudskultur	51
Delkonklusion	52
Analysedel 2	52
Dele, som udskilles fra en fælles meningskondensering	54
At medicinere raske mennesker	54
Utilstrækkelighed og den deraf tilhørende skam	57
Oplevelsen af pres	59
Delkonklusion	61
Analysedel 3	61
Der er mange, som gør det	62
Social overdrivelse	64
Norm ↔ adfærd	65
De professionelles funktion	66
Delkonklusion	68
Konklusion	70
Diskussion	72
Litteraturliste	74

Indledning

Der har de sidste 10 år været et stigende fokus på mistrivsel blandt unge, hvor tal fra Sundhedsstyrelsen underbygger, hvorfor flere forskere og professionelle skærper deres fokus mod denne gruppe. Der er flere bud på, hvordan vi skal betragte denne gruppe unge, og hvordan vi skal forstå deres problemstilling. Tidligere undervisningsminister Merete Riisager kalder dem selvbyggerbørn, unge, som har mistet værdimæssige pejlemærker som resultat af den absolutte frisættelse, og ifølge hende er der ingen dominerende præstationskultur i uddannelsessystemet. Hun argumenterer for, at der snarere eksisterer en perfektionskultur, hvor en overfladisk identitetssøgende tilstand er fremherskende, og at de voksne svigter deres opgave med at opdrage og danne de unge (Riisager, 2020, s. 12-13). Christian Hjortkær kalder dem de pligtopfyldende unge og mener, at de er så pligtopfyldende, at de bliver syge af det. Det er sket en forskydning, hvor mennesker tidligere blev ramt af skyldfølelse, rammes de i dag af skamfølelsen, og derfor er det anderledes svært at være ung i dag (Hjortkær, 2020, s. 9-12). Ifølge Anders Petersen bliver præstationer en retningslinje for, om de unge lykkes i livet. Alt er muligt, hvis blot de præsterer og lever op til deres egne og samfundets forventninger. Hvis det ikke lykkes, risikerer de at blive syge (Petersen & Krogh, 2021, s. 10-11). Dette er et lille udsnit af alle de bud, der er på, hvorfor de unge mistrives i højere grad end tidligere, og som ofte kendetegnes af politiske interesser, samfundsvidenskabelige baggrunde, psykologiske og teologiske ståsteder osv. Men når det er så svært at være ung i dag, hvor alt skal være perfekt, enhver præstation tæller, og grundfølelsen er anderledes, hvorfor er der så unge, som alligevel formår at levere og præstere uden umiddelbart at blive syge?

Jeg undersøgte ovenstående nærmere, og jeg blev her bekendt med en gruppe i samfundet, som anvender præstationsfremmende midler (forkortes herefter PFM (Bjønness, 2018, s.89)). Det er denne gruppe, jeg vil undersøge nærmere. Hvad er årsagen til, at studerende vælger at anvende PFM under uddannelsen, kan dette være et middel til at imødegå mistrivsel, er det den pligtopfyldende studerende, som oplever sig værende utilstrækkelig, eller er det udelukkende et forsøg på at optimere udnyttelsen af selvets potentiale. Samtidig med at der udskrives stadig mere medicin mod ADHD (sundhedsdatastyrelsen.dk, 2021), påviser undersøgelser også, at salget af betablokkere blandt unge øges i eksamensperioder (januar, maj og juni) (statens seruminstitut, 2015). Derudover viser tal fra Told- og Skat, at der i perioden fra 2016 til juni 2021 blev beslaglagt 600 forsendelser med PFM fra udlandet, og en global Interpol-aktion lukkede i 2021 46 hjemmesider, som solgte ulovlig medicin til danskerne (Krog et al., 2021). Giftlinjen er også

bekendt med problemstillingen, og de modtager opkald fra studerende, som har misbrugt methylphenidat (Ritalin). De har ikke tal på, hvor mange som henvender sig, men bekræfter, at salget foregår i skolegårde og på universiteterne (Brejner, 2017).

Den viden, der findes om, at der er en stigning i udskrivelsen af receptpligtig medicin, at der beslaglægges medicin, der er tiltænkt præstationsfremmende formål, og Giftlinjen, som har kontakt med studerende, som anvender sådanne midler, er alle indikationer på, at vi i Danmark måske vil se en udvikling som kan sammenlignes med amerikanske forhold, hvor der er universiteter med et såkaldt sort marked for medicinske præparater, der videresælges som studiestrategier til de unge. Det estimeres, at der i USA er mellem 5%-35% og i Europa mellem 2%-16% af de studerende, som anvender PFM (Maier & Schaub, 2015, s. 159).

Læsevejledning

Før jeg gør rede for specialets problemfelt, følger her en læsevejledning, som præsenterer den overordnede struktur, herunder formål og indhold.

Det indledende *problemfelt* skaber rammen for, hvorfor vi skal kaste lys på studerende som anvender PFM. Det danner også grundlaget for specialets *problemformulering* og *undersøgelsesspørgsmål*.

Væsentlige begreber som anvendes gentagne gange, defineres og fremhæves under specialets *begrebsafklaring*. Dernæst er specialets *litteraturstudium* præsenteret, her vil væsentlige undersøgelser om specialets problemfelt beskrives, hvordan disse er fundet, samt hvordan væsentlige pointer kan inddrages, og bidrage til en større forståelse for specialets problemformulering.

Til at understøtte specialets analyse, præsenteres afsnittet *tiltag på uddannelsesområdet*. Afsnittet indeholder væsentlige ændringer der er foretaget på uddannelsesområdet, som omhandler flere krav og skærpet opmærksomhed på danske studerendes færdigheder.

Specialets videnskabsteoretiske position præsenteres under afsnittet *videnskabsteori*, i afsnittet vil jeg gøre rede for, hvordan hermeneutikken anvendes til at forstå problemstillingen.

Dernæst præsenteres specialets *metode*, denne danner rammen for, hvordan specialet er afstedkommet, særligt hvilke overvejelser og handlinger jeg har foretaget under empiriindsamling. Det er også i metode afsnittet specialets afgrænsning findes.

I specialets *teori* afsnit præsenteres teorierne, som sammen med empirien danner grundlaget for fortolkningen i analysen. Teorierne er: Konkurrencestaten, det udmattede selv og sociale misforståelser.

Analyseafsnittet som findes efter teorien, indledes af en analysestrategi som beskriver hvordan analysen er udarbejdet. Selve analysen er delt i tre, som tager afsæt i specialets undersøgelsesspørgsmål.

Udfaldet af analysen danner *konklusion*, som besvarer problemformuleringen

Specialet afsluttes af en *diskussion*.

Problemfelt

I Danmark er det kun Bjønness (2018), som har forsket i studerendes anvendelse af PFM, hvor hun belyser studerendes narrativer om trivsel og brug af receptpligtig medicin til ikke-medicinske formål. Bjønness' undersøgelse viser, at der er forskellige årsager til, at studerende anvender medicin, hvor normalisering af brug, følelsen af at snyde, og at de studerende oplever at miste noget af sig selv, er væsentlige dilemmaer, som bringes frem i undersøgelsen. De internationale studier, jeg via min litteratursøgning har fundet frem til, er funderet på kvantitative undersøgelser, hvor der er risiko for, at væsentlige nuancer af problemstillingen ikke frembringes. Det leder mig til at undersøge problemstillingen ud fra de studerendes perspektiv og med inddragelse af de professionelle, som møder de studerende i deres daglige arbejde. Denne forskningsundersøgelse vil derfor bidrage til at belyse, hvor i det sociale arbejde vi skal være særligt opmærksomme på denne problemstilling, og hvordan vi skal tolke de involverede studerendes og de professionelles udsagn, samtidig med at der tages løbende hensyn til samfundsmæssige faktorer som medansvarlige for, at studerende anvender PFM.

I 2018 gennemførte Djøf (2018) en studielivsundersøgelse, hvor 1168 svarede. Den viste blandt andet, at 8% procent havde anvendt PFM i forbindelse med eksamen eller eksamensforberedelser. Undersøgelsen påviser ikke, hvorfor 8% har anvendt PFM, men det er en stigning fra 2010, hvor Information undersøgte antallet af brugere. Deres undersøgelse viste, at 2% af 2000 adspurgte anvendte PFM, hvilket er en stigning på 6% på 8 år (Humble & Friislund, 2010). Derfor er det relevant at undersøge og forstå denne problemstilling nærmere.

Det blev hurtigt tydeligt for mig, at hvis vi kun anskuer dette som et problem på mikroniveau hos den enkelte studerende, risikerer vi at afdramatisere problemstillingen og derved at forstærke den studerendes følelse af utilstrækkelighed og af, at problemet er den enkeltes eget ansvar. Vi risikerer også at forstærke den studerendes oplevelse af, at evnerne ikke er tilstrækkelige, og derfor at gøre det overordnede samfundsansvar usynligt (Petersen, 2021, s. 64-66). Det betyder ikke, at samfundsmæssige patologiske træk ikke har individuelle konsekvenser, tværtimod så er det strukturerne og normerne i samfundet, som påvirker de studerendes psyke og selvforhold. Vi skal derfor forstå de studerende for at kunne forstå samfundets påvirkning af dem (Willig & Østergaard, 2005, s. 7). Problemstillingen om studerende, som anvender PFM, skal løses socialfagligt, fordi de studerende ikke mestrer at håndtere pres, uopnåelige krav og utilstrækkelighed på anden vis i uddannelsesmæssige kontekster (Bjønness, 2018, s. 87-88). Socialt arbejde handler blandt andet om

at styrke tilpasningen mellem individ og samfund og skal fungere som bidrag til vedligeholdelse af samfundets sociale orden og struktur for dermed at understøtte mennesker, som gennemlever en vanskelig periode. Indsatserne skal derfor rettes mod de samfundsmæssige dysfunktioner og være opmærksomme på fænomener i samfundet, som underminerer den sociale orden blandt studerende og derfor ikke understøtter de studerende, der oplever det nødvendigt at anvende PFM for at kunne fungere på uddannelsesinstitutioner (Payne, 2005, s. 22-27).

Der er en betydelig risiko ved at anvende PFM, og blandt kendte bivirkninger er der en række fysiske symptomer, af sjældne bivirkninger er der sløret syn, psykotiske symptomer og hjerteanfald, og derudover kan der ikke afvises en afhængighedsskabende effekt. Det Ethiske Råd skriver, at det er risikabelt at anvende PFM pga. hjernens kompleksitet, som vi har begrænset viden om. Det kan udløse uforudsete virkninger. PFM er en kulturel luksus i nutidens samfund og ikke en sygdomsbehandling (Det Ethiske Råd, 2010, s. 70, 72). Det kan tilføjes, at studerende, som erhverver sig medicin fra det såkaldte sorte marked, ikke kan være sikre på, hvad det er for medicin, de indtager, og derved er risikoen større for eventuelle andre bivirkninger, og ligeledes er deres fysiske tilstand ikke under skærpet lægelig kontrol, som tilfældet er hos dem, der får medicin på recept.

Til trods for viden om risikoen ved anvendelse af PFM har speciallæge i medicin Jens P. Kampmann ved en konference i livsstilsmedicin udtalt, at det at anvende medicin i ny og næ og der, hvor det kan holde folk i gang på den gode måde, altså medicinere raske mennesker, ikke er problematisk, hvis der blot er skærpede krav til medicinens sikkerhed. (Teknologirådet, 2004, s. 47-49)

Stoffer i studielivet er ikke noget nyt

Hver generation har haft "sine stoffer". I 1960'erne var det LSD, fra 1980'erne blev rave-kulturen bragt til landet, sammen med de ofte kulørte ecstasy-piller. Men at bruge "stoffer" med henblik på at kunne få det maksimale ud af sine evner er en ny måde for unge at fortolke anvendelsen af stimulanser på. Tidligere anvendte unge stoffer til at flygte fra krav, forventninger og ansvar, i dag anvendes de til det, som studerende tidligere flygtede fra, nemlig at maksimere egne evner, opfylde krav, forventninger og tage ansvar for egen succes, altså det, vi kan betragte som neoliberalistiske værdier. (Cadwalladr, 2015)

"Fænomenet findes i dag også på gymnasieniveau, især i velhaverforstæder. De studerende ser ikke engang stofferne som medicin, kun som hjælpemidler. På de amerikanske campusser er der vokset et helt gråt marked frem. I forvejen har op mod

en tredjedel af eleverne recept på en psykoaktiv medicin – det kan være antidepressive, angstdæmpende midler eller medicin mod ADHD – så tilgængeligheden er høj. Ofte videresælger de bare medicinen på biblioteket.”
(Cadwalladr, 2015)

Ovenstående citat er fra en undersøgelse blandt amerikanske studerende, som beskriver, at op imod en tredjedel af de studerende på amerikanske universiteter har recept på psykoaktiv medicin. Den internationale klassifikation af sygdomme og andre helbredsrelaterede tilstande; ICD-11 rummer i dag flere diagnosebetegnelser end tidligere, hvor enhver form for afvigende adfærd kan kategoriseres som en psykiatrisk diagnose, hvilket er en af betragtningerne, Sven Brinkmann præsenterer under sin omtale af diagnosekulturen (Brinkmann & Petersen, 2016, s. 8, 341-361). Brinkmann er kritisk over for denne udvikling, fordi det betyder en problematisk øget medicinering af normalt tilstande, hvorimod Jens P. Kampmann som nævnt tidligere er mere positivt indstillet over for medicinsk optimering.

Sundhedsstyrelsens data påviser, at antallet af danskere, som bruger methylphenidat-præparater i perioden 2010-2020 er vokset med 71%¹, så i alt 61.000 danskere nu anvender dem. Antallet af brugere blandt 25-44-årige er fordoblet fra 10.000 i 2011 til 22.000 brugere i 2020 (Sundhedsdatastyrelsen, 2021). Vi lever i dag i et konkurrencepræget samfund, som bidrager til konstruktionen af den *implicitte* studerende, som i sit indhold i stadig stigende grad præges af de studerendes forestillinger om den perfekte normalitet (Thastum et al. 2019, s. 9). Der er en stigning af anvendelsen af diagnoser, som er baseret på lægelige skøn. Vi kan forholde os kritisk til, om der ligger en sygdom til grund for den psykiske afvigelse, som derfor kategoriseres i ICD-11, eller om den middelmådige koncentrationsevne ikke snarere kan betragtes som den perfekte normalitet. Brinkmann og Kampmann kan siges at være uenige om, hvorvidt vi skal medicinere os væk fra lidelser eller optimere menneskets evner med medicin. Det Ethiske Råd stiller ligeledes spørgsmålstejn ved, om en udvikling i retning af øget anvendelse af medicinsk optimering er ønskværdig. Er medicinsk optimering et relativt uproblematisk gode i nutidens samfund, og er det blot en blandt mange andre acceptable måder at blive bedre på? Men når Det Ethiske Råd omtaler medicinsk optimering med begrebet *hjernedoping*, bliver jeg interesseret i, om det er derfor, studerende anvender PFM: Er det for øget optimering, stræber de studerende efter toppræstationen,

¹ I daglig tale kendt som Ritalin

eller hvad er deres oplevelser og årsager til at anvende receptpligtig medicin på anden vis end foreskrevet. (Det Ethiske Råd, 2010, s. 5, 14-15)

Jagten på topkarakteren

Vi ved fra Bjønness' (2018) undersøgelse, at studerende anvender PFM for at kunne præstere bedre og håndtere det store og tiltagende pres, de oplever i forbindelse med uddannelse.

"Vi må snarere forstå det, som om de gør det, de bliver bedt om, `with a twist`. De har fanget kernen af det her og tænkt `hvordan kan jeg lige få mig selv sneget lidt foran der`?" (Petersen, 2019, s. 87).

Anders Petersen henviser til, at det at anvende PFM er en måde at håndtere præstationssamfundet med et twist.

Vi lever i dag i et præstationssamfund, hvor alle unge potentielt er i risiko for at blive udsatte (Petersen, 2019 s.79), og 8% af de studerende, som anvender PFM, har ifølge Petersen fundet en metode til at anvende deres evner fuldt ud og derved mestre de forventninger og det pres, som Bjønness' undersøgelse påviser, at de studerende er underlagt. Om studerende, som anvender PFM, føler sig stressede, mindre succesfulde eller befinder sig i en evig jagt på topkarakteren, er emner, jeg vil undersøge hos de studerende, som deltager i specialet.

Men kan det anskues så simpelt, og skal vi acceptere at medicinere raske mennesker, så de kan finde trivsel i et samfund, der på flere fronter viser sygelige tegn? Med min erfaring fra psykiatrien har jeg observeret, hvilke andre psykosociale problematikker medicin kan medføre, samt hvordan medicin lindrer ubehaget, frem til virkningen ophører, hvorefter ubehaget vender ubehandlet tilbage. Vi kan ikke antage, at de unge, som anvender PFM, kan håndtere udfordringer og stress i dagligdagen samt indgå i menneskelige fællesskaber. Det er for unge en individuel strategi at anvende PFM, der udfolder sig i et samfund med neoliberalistiske værdier, hvor individet er skaber af egen succes. De menneskelige fællesskaber er ikke centrale for unge, som anvender strategiske midler, det centrale for dem er, at de tager ansvar for egen succes og kan konkurrere mod deres medstuderende (Bjønness, 2019, s. 394-410). Karakterer er ikke længere et tal, som definerer en studerende på en uddannelse, en skalering af et menneske ud fra dets præstationer, som ofte er foretaget på baggrund af en 30 minutters indsats under en mundtlig eksamen. Karakterer er i stedet blevet selve adgangsbilletten til uddannelser, jobs og boliger. I København er der kollegier, hvor der kræves et karaktergennemsnit på minimum 7 fra ungdomsuddannelsen eller fra den igangværende

universitetsuddannelse, for at den studerende kvalificerer sig til optagelse. Derudover kan der være krav om, hvilken uddannelse den studerende er tilknyttet, samt hvor mange ECTS-points den studerende skal have bestået på universitet. De pågældende kollegier kræver et højere karaktergennemsnit for adgangen til en bolig, end Københavns Universitet kræver ved optagelse på en uddannelse (Røssel, 2021).

I problemfeltet har jeg fået skærpet min forståelse for omfanget af studerende, som anvender PFM, og hvordan PFM kan tolkes som en strategi til at håndtere mistrivsel eller være en måde at leve op til samfundets forventninger og krav. Jeg vil forholde mig undersøgende til, hvad de studerendes erfaringer er, om de beskriver deres brug som hjernedoping eller som strategisk overlevelse under uddannelsen, eller om der er andre væsentlige faktorer på spil. Jeg vil sidst i specialet forholde mig kritisk til, om vi i fremtiden skal medicinere raske mennesker, så de kan udnytte deres potentiale.

Problemformulering

Med udgangspunkt i problemfeltet er følgende problemformulering udarbejdet:

Hvordan kan vi forstå studerendes anvendelse af præstationsfremmende midler?

Til at besvare af problemformuleringen vil jeg anvende følgende arbejdsspørgsmål, som også danner rammen for analysen:

- *Hvordan kan samfundets generative strukturalisme påvirke studerendes anvendelse af præstationsfremmende midler, tolket ud fra de studerendes egne beskrivelser?*
- *Hvordan kan præstationsfremmende midler være en coping-strategi?*
- *Hvordan kan vi anvende de professionelles perspektiv i forståelsen af studerende, som anvender præstationsfremmende midler?*

Begrebsafklaring

Jeg vil her give en uddybende forklaring på væsentlige begreber, som anvendes i projektet, for at sikre en fælles forståelse af dem. Følgende begreber gennemgås: Præstationsfremmende midler, methylphenidat, betablokkere, Quetiapin, misbrug og generativ strukturalisme.

Præstationsfremmende midler

Præstationsfremmende midler er receptpligtig medicin som Modafinil (anvendes mod narkolepsi, dvs. sygelig søvntrang), methylphenidat og betablokkere, der bruges anderledes end medicinsk forskrevet. Det kan også være andre rusmidler, som studerende bruger strategisk i forhold til deres studier, og i nogle undersøgelser medtages også studerende, som anvender koffeinpiller og andre substanser. I dette speciale inddrages udelukkende receptpligtig medicin, de studerende har anvendt anderledes end medicinsk forskrevet, men som en strategi i forhold til deres studier. (Bjønness, 2019 s. 395-396)

Methylphenidat

Er en medicintype, som anvendes bl.a. til behandling af ADHD, en adfærdslidelse, som er karakteriseret ved opmærksomhedsforstyrrelse og hyperaktivitet. Produktnavnene for methylphenidat er Ritalin, Concerta, Equasym Depot, Medikinet og Motiron. **Effekten er en øget koncentrationsevne**, hvorved der kan opleves øget fokusering, mens impulsiviteten nedtones (Det Ethiske Råd, 2010, s. 11). Herefter vil jeg anvende den mest udbredte betegnelse for præparatet, nemlig Ritalin.

Betablokkere

Er medicin mod angina og højt blodtryk, men kan også ordineres mod eksamensangst. **Effekten er beroligende**. (Bjønness, 2019, s. 395)

Quetiapin

Er antipsykotisk medicin og anvendes ofte ved svær depression, bipolar lidelse og skizofreni. Quetiapin virker på centralnervesystemet og har en **sløvende effekt**. Quetiapin er ikke et præparat, som normalt anvendes præstationsfremmende, men en af de studerende, som deltager i dette speciale, har anvendt det strategisk i forhold til sit studie. (Region Midt, U.Å.)

Misbrug

Ifølge WHO defineres et misbrug som: *"forbrug af rusmidler, der har et omfang og sker på en måde, at det medfører legemlige, psykologiske og/eller social skade for den misbrugende eller dens omgivelser."* (Kfuk`s sociale arbejde, U.Å.)

Et misbrug kan altså finde sted på mange måder, når man følger WHO's definition. De studerende, definerer sig ikke som misbrugere, og derfor vil jeg heller ikke beskrive dem som sådan. I stedet omtales de som studerende, der anvender/bruger receptpligtig medicin. Men det skal betragtes som en gråzone, da flere af de forskellige typer medicin, som de studerende anvender, herunder bl.a. Ritalin, kan være afhængighedsskabende og forbundet med øget risiko for fysiske og psykiske bivirkninger. Flere af de studerende, som omtales, har pådraget sig bivirkninger ved anvendelse af receptpligtig medicin, hvilket som nævnt ifølge WHO er at betragte som kriterierne for et misbrug. Jeg vil med denne beskrivelse gøre opmærksom på, at vi med anvendelse af PFM er i en gråzone, som potentielt kan kategoriseres som et misbrug, eller hvor der er en øget risiko for, at forbruget kan udvikle sig til et misbrug. Min hensigt med at definere et misbrug er at illustrere, at misbrug kan være en væsentlig bivirkning ved anvendelse af PFM, og at studerende som brugere af PFM ud fra WHO's definition kan kaldes misbrugere.

Samfundets generative strukturalisme

Det er væsentligt for analysen, at der tilvejebringes en fælles forståelse for, hvad samfundets generative strukturalisme er. I generativ strukturalisme kobles strukturer og aktører.

Samfundsstrukturer handler om, at menneskers handling og adfærd er styret af underliggende strukturer, uden at de er bekendte med og bevidste om det. Modsat handler aktørbegrebet om, at mennesker har frihed til selv at handle og træffe valg, de skal selv tage ansvar. Ifølge Bourdieu rummer strukturer og aktører vigtige elementer til en forståelse af, hvorfor mennesker handler, som de gør, og hvordan handlingerne producerer og reproducerer socialt liv. Generativ strukturalisme påstår, at menneskers handlinger og adfærd er betinget af virksomme strukturer, uden at mennesker er bevidste om det. Mennesker præges af de sociale, kulturelle og økonomiske forhold, de lever under. Disse forhold strukturerer deres handlinger og opfattelser. Men de tvinger ikke mennesker til at handle på bestemte måder; de sociale strukturer indoptages og former mennesker til at handle. Mennesker tænker og handler selvstændigt, men deres tanker og handlinger opstår ikke af ingenting, men skabes af sociale strukturer, der er indlejret i kroppen og sindet. (Wilken, 2012, s. 59-60)

Jeg har i dette afsnit defineret centrale begreber, samt beskrevet, hvorfor de studerende, som deltager, ikke defineres som misbrugere, men at deres anvendelse af PFM betragtes som en gråzone. Jeg vil i følgende afsnit beskrive det litteraturstudium, jeg har gennemført i forbindelse med min undersøgelse

Litteraturstudie

Jeg vil med følgende afsnit fremlægge væsentlige pointer fra relevant empiri udarbejdet af andre til at understøtte min problemformulering. Derudover forudsætter et hermeneutisk forankret studie gennemført med kvalitative semistrukturerede interview forudgående viden om emnet. Derfor lavede jeg et mindre litteraturstudie med det formål at danne mig en udvidet forståelse af emnet.

Jeg søgte på Aalborg Universitets bibliotek, Bibliotek.dk, Bing, Google, Google Scholar og Infomedia. Søgeordene var: Study Drugs, præstationsfremmende midler, præstationsfremme*, farmaceutisk forbedring, livsstilsmedicin, medicin og studie/uddannelse/skole, hjernedoping, misbrug, receptpligtig medicin, præstation, medicin, performance enhanc*, abuse medication, abuse ADHD. Jeg vurderede kildernes videnskabelige kvalitet og litteraturlisterne via sneboldmetoden. Min erfaring fra litteraturstudiet er, at der i Danmark er foretaget en kvalitativ undersøgelse af studerendes anvendelse af PFM, og en kvalitativ undersøgelse af, hvordan PFM bliver tilgængelig for de studerende. Jeg vil kort beskrive disse danske undersøgelser og derefter inddrage relevante internationale undersøgelser, dog med kritisk opmærksomhed på, hvordan de kan anvendes i dansk kontekst. Ved at foretage en sådan gennemgang af eksisterende forskning på området finder jeg ud af, hvilke vinkler og perspektiver der endnu ikke er belyst, og jeg får mulighed for at inddrage dem i min analyse.

Artikel af Bjønness J. (2018): *Et udstrakt selv – unges brug af medicinsk kognitiv forbedring for at trives og præstere bedre under uddannelse*. Den er skrevet på baggrund af Bjønness' kvalitative undersøgelse af 60 studerende, og dermed er denne undersøgelse mest sammenlignelig med mit arbejde. Undersøgelsen har til formål at belyse, hvorvidt og hvordan medicin og/eller illegale stoffer indgik i de studerendes overvejelser om og strategier for at trives og præstere.

Undersøgelsen konkluderer, at studerende oplever et stort og tiltagende pres i forhold til uddannelse, og at de anvender medicin for at håndtere og præstere bedre. De studerende, som deltog i undersøgelsen, beskriver en oplevelse af aldrig at nå i mål, at målet hele tiden flyttes, og dermed bliver forbedring og optimering en uendelig proces, hvorved en følelse af utilstrækkelighed opstår. For de studerende er PFM en metode til at nå lidt mere for derved at komme nærmere den ønskede

identitet, til trods for at flere af de studerende i undersøgelsen oplevede at miste lidt af deres "naturlige selv". Undersøgelsen viser ligeledes, at vi med fordel kan inddrage studerende, som anvender PFM, i 3 kategorier. Denne kategorisering kan også anvendes for de studerende i dette speciale.

1. Der er studerende, som er ikke-diagnosticeret, som anvender f.eks. præparater fra methylphenidat-kategorien (Ritalin). De køber medicin af bekendte eller på hjemmesider og anvender det med et ønske om øget optimering
2. Der er studerende, som har en diagnose, men som anvender deres medicin anderledes, end hvad medicinen er forskrevet til. De anvender medicinen med henblik på øget optimering, og/eller som angstdæmpende middel.
3. Der er studerende, som oftest er ikke-diagnosticerede, og som anvender PFM i form af betablokkere for at dæmpe eksamensangsten. Medicinen er almindeligvis udskrevet af egen læge, men det forekommer, at den deles blandt studerende, idet betablokkere udskrives i pakker af 100 stk.

Bjønness undersøger ikke de professionelles perspektiv, herunder hvilken forståelse de har, hvor jeg også vil undersøge, hvordan vi kan inddrage de professionelles erfaringer til problemstillingen.

Artikel af Petersen (2018): *Study drugs som vennetjeneste, ordineret medicin, eller stoffer til salg – om anskaffelsen og brugen af ADHD lægemidler til optimering*. Den er baseret på etnografisk feltarbejde blandt studerende, som tager ADHD-medicin som optimeringsstof. Artiklen har fokus på tilgængeligheden af medicinen, samt hvilke moralske overvejelser der indgår i forbindelse med erhvervelsen af study drugs. Det handler ikke kun om, hvem man kender, hvad de andre gør, men også om, hvad man som person kan stå inde for. Derudover viser artiklen, at det i New York er mere udbredt og mere alment accepteret at anvende study drugs, hvor det modsatte gør sig gældende i København. Petersen antyder i sin artikel, at der i USA tegner sig et billede af en opløsning af grænsen mellem behandling og optimering. Denne artikel kan særligt bidrage med perspektivering af de moralske forskelle mellem New York og København, hvilket jeg kan anvende til at nuancere de internationale tekster. Artiklen er ikke en dybdegående undersøgelse af de erfaringerne hos de studerende, som anvender PFM, men henviser som Bjønness til, at der indtil tidspunktet for artiklernes udgivelse kun findes få studier, som undersøger brugen af study drugs kvalitativt.

Det Ethiske Råd (2010): *Medicinsk optimering – etiske overvejelser og anbefalinger*. Med denne redegørelse ønskede Det Ethiske Råd på et tidligt tidspunkt at styrke debatten om medicinsk optimering. Den viser, at flere mennesker end tidligere synes, at det er acceptabelt at anvende medicin til at præstere bedre. De undersøger holdninger blandt befolkningen og fagprofessionelle om medicinsk optimering, og herved formuleres de etiske dilemmaer, spørgsmålet giver anledning til at forholde sig til. Jeg vil anvende konklusionerne for og imod medicinsk optimering, hvor de fremhæver, at det sundhedsfagligt formodentligt er mere betænkeligt at optimere medicinsk for en permanent periode, men skal det betragtes ud fra en retfærdighedssynsvinkel, er det mere problematisk at optimere i nogle afgrænsede situationer. De anskuer også problemstillingen som et tab af autenticitet, samt at medicinsk optimering kan bidrage til opretholdelse af u hensigtsmæssige samfundsstrukturer, fordi man løser problemerne ved hjælp af medicin i stedet for at gribe dem anderledes an. Desuden forholder de sig til, at medicin er en del af og medvirker til at udvikle en bestemt kultur, som vil påvirke os alle. Rapporten nævner ikke, hvad brugerne af medicinsk optimering erfarer.

Udover ovenstående fandt jeg 13 relevante internationale forskningsundersøgelser udover adskillige relevante artikler. Jeg fravalgte 10 af undersøgelserne med de begrundelser, at de blot var en gennemgang af allerede eksisterende forskning, var kvantitative undersøgelser fra før 2010, hvor mængden af brugere kan have ændret sig siden, samt fremlagde unuancerede svar i kvantitative spørgeskemaundersøgelser. Derudover var der undersøgelser, som belyste problemets omfang baseret på køn, race og *fraternities* (studenter broderskaber), hvor denne opdeling af studerende ikke kan anvendes i forbindelse med danske studerende. Der var også en undersøgelse, som inddrog 10. klasses-elever, hvor specialet her er en undersøgelse blandt ungdoms- og videregående uddannelser. Hvad angår de internationale undersøgelser, som jeg omtaler, skal jeg som forsker være opmærksom på, at amerikansk forskning har et andet udgangspunkt end den danske, da USA er præget af større tilgængelighed til receptpligtig medicin, at det er alment accepteret, og at de studerende er derfor mere tilbøjelige til at deltage i undersøgelser om PFM. (Petersen, 2018, s. 136, 149) Ligeledes er det i USA lovligt at markedsføre medicin, og derfor har medicinalindustrien defineret lidelser, som ikke hidtil har været kategoriseret som sygdomme (Det Ethiske Råd, 2010 s. 41). Det medfører en forskellighed i opfattelsen af, hvad der er sygdom, og hvor legitimt det er at anvende medicin. Derudover er borgere i mange andre lande kunder hos sundhedssektoren. ”De fleste er enige om, at det er ingen sag at få en læge overbevist, og at man ikke behøver at have ADHD for at kvalificere sig til en sådan recept”. (Petersen, 2018, s. 138) Lægen er for de

studerende i USA en let adgang til receptpligtig medicin og har en anden rolle/funktion for patienten. Derudover skal jeg være opmærksom på, at undersøgelser foretaget i andre lande anvender andre definitioner på, hvad PFM er, hvilket har indflydelse på opgørelser af antallet af studerende, som anvender PFM.

Af Holm et al. (2020), undersøgelse: *Study strategies and "study drugs": investigating the relationship between college students' study behaviors and prescription stimulant misuse*. Jeg fremhæver denne nyere undersøgelse, foretaget på et college i USA, som belyser, om der er en sammenhæng mellem anvendelse af PFM og dårlige studiestrategier. Det kan her fremhæves fra Holms undersøgelse, at studerende, som anvender PFM, ikke har ineffektive studiestrategier. De studerende, som anvender PFM i undersøgelsen, praktiserer tværtimod regelmæssigt mere effektive studiestrategier, og derved øger de deres akademiske indsats yderligere for at bevare deres forspring og forblive konkurrencedygtige. Undersøgelsen påviser, at 10% af de 334 studerende, som deltog i undersøgelsen, anvender PFM.

En undersøgelse af Maier et al. (2015), med 3056 deltagere fra Schweiz har udover forekomsten af tilfælde undersøgt, hvad studerendes holdninger er til at anvende PFM. 70% af de studerende anså de resultater, som er opnået ved anvendelse af PFM, som mindre anerkendelsesværdige, og derved betragtede de anvendelsen som uretfærdig. Derudover var 56% af de studerende enige i, at anvendelse af PFM kan øge præstationskravene på universiteterne. De studerende viste større tolerance over for studerende, som fik præparaterne på recept fra en læge, eller som havde en diagnose og derved et behov for receptpligtig medicin. 58% af de studerende var enige i, at PFM, der anvendes præstationsfremmende under et studie, kan sammenlignes med doping i sport. Jeg kan med Maier et al.'s undersøgelse inddrage holdninger fra studerende, som ikke anvender PFM. I 2015 sammenfattede Maier og Schaub resultaterne af flere undersøgelser, foretaget i Europa om studerendes brug af PFM. Deres konklusion var, at anvendelse af PFM ikke er så udbredt blandt de studerende som i USA, men at det er nødvendigt at være opmærksom på effektive forebyggende foranstaltninger. Det forebyggende arbejde skal indeholde tilstrækkelige oplysninger om konsekvenser og alternative effektive studiestrategier. Der nævnes ikke i undersøgelsen forslag til, hvor det forebyggende arbejde skal finde sted. Der henvises til, at yderligere forskning skal fokusere på alkohol og cannabis som coping-strategier, som de anser som værende mere udbredte blandt studerende i Europa. (Maier & Schaub, 2015)

Jeg har med min litteratursøgning sammenfattet de spørgsmål, andre undersøgelser har set på, og hvad de frembragte. De to danske undersøgelser er kvalitative og giver derfor dybdegående indblik i de studerendes oplevelser og forståelser. De internationale undersøgelser er kvantitative og bidrager derfor med overblik over tendenser, men de belyser ikke væsentlige nuancer, idet kvantitative undersøgelser selv med gode spørgsmål aldrig kan identificere nøjagtigt det, deltagerne erfarer/føler eller oplever og udtrykker i sit svar. I næste afsnit vil jeg kort redegøre for væsentlige tiltag på uddannelsesområdet, som er medtaget her, fordi de kan bidrage til forståelse og viden om, hvorfor de studerende føler sig stressede og pressede.

Tiltag på uddannelsesområdet

I følgende afsnit gør jeg rede for tiltag, som har medvirket til ændringer i kravene til og skærpet opmærksomhed på danske studerendes færdigheder, og tiltag, som har fokus på, hvordan danske studerende kan sammenlignes og konkurrere internationalt med andre studerende. Afsnittet skal bidrage til viden om politiske foranstaltninger, som har indflydelse på de studerende. Der er sket en forskydning fra en tid, hvor tiltag på uddannelsesområdet blev udviklet på baggrund af aktørernes behov, til en mere aktuel tendens, hvor f.eks. test af de studerende udvikles på baggrund af politiske interesser (Bendixen & Kreiner, 2009, s. 13).

1991: Danmark deltog for første gang i en større international IEA-undersøgelse af læseforståelsen hos børn på 3. og 8. klassetrin. På baggrund af resultaterne udkom en dansk rapport med titlen: *Den grimme ælling og svanerne – om danske elevers læsefærdigheder*. De danske 3. klasseelever havde markant ringere læsefærdigheder i forhold til andre nordiske lande, mens de på 8. klassetrin var tættere på niveauet i resten af i Norden. Reaktionen på resultaterne blev benævnt som ”PISA-chokket”, til trods for at denne undersøgelsesmetode først blev publiceret 7 år senere. Resultaterne fra IEA-undersøgelsen blev afsættet for det store udviklingsprogram i folkeskolerne i 2000, og resultaterne 9 år senere var positive for 3. klassetrin, men 8. klassetrin læste nu langsommere og mere usikkert end 9 år forinden. (Mejding, 2019, s. 9-11)

1999: EU’s forskningsministre underskrev Magna Charta Universitatum, som den danske regering har tilsluttet sig. Der er ifølge Welk sket et paradigmeskift. Hvor den tidligere aftale baseredes på humanistiske værdier, som var fokuseret på dannelse, ”formning af karakteren” og på værdien af viden, er universiteterne i dag er fokuseret på erhvervsrettethed, konkurrence, internationalisering og selvfinansiering. (Welk, 2020)

2000: Det er første gang, danske elever deltager i PISA-undersøgelsen. Undersøgelsen tager udgangspunkt i de færdigheder, samfundet forventer eleverne har, når de forlader grunduddannelsen. Resultatet var, at 18% af de 15-årige læste så dårligt, at det kan forventes, at de får svært ved at klare efterfølgende læsekrav. (Mejding, 2019, s. 12)

2009: Det bliver muligt at gange sit karaktergennemsnit med 1,08, hvis den studerende påbegynder en videregående uddannelse senest 2 år efter dimittenttidspunktet fra ungdomsuddannelsen. Dette blev dog afskaffet igen i 2020, hvilket resulterede i, at optagelseskvotienten på faget International Business på Copenhagen Business School faldt fra 12,4 til 11,3. Dette nævnes, da flere studerende, som er repræsenteret i målgruppen, har dimitteret fra en ungdomsuddannelse før 2020. (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2020)

2010: Eleverne skal gennemføre nu 10 obligatoriske nationale test inden for forskellige fag. Formålet med de nationale test er bl.a. at styrke den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen. Folketinget besluttede på baggrund af en OECD-rapport at indføre nationale test, fordi rapporten bl.a. konkluderede, at der skal indføres en evalueringskultur, såfremt standarderne skal hæves. Det fremgår af den relevante lovgivning at det faglige niveau skal hæves. (Rambøll, 2013 s. 3-13)

2022: Dansk Erhverv og Dansk Industri er kommet med et nyt udspil om, at Danmark skal tiltrække og fastholde udenlandske studerende. Ifølge Nadeem Farooq fra Finanssektorens Arbejdsgiverforening er konkurrencen om talenterne/specialisterne hård både i Danmark og globalt. Derfor skal Danmark gøre en indsats for at tiltrække internationale studerende, som kan bidrage som specialister/talenter i dansk erhvervsliv. Men de internationale studerende skal indgå aftale med en virksomhed om studierelevant job eller projektorienteret forløb med henblik på at fastholde de internationale studerende i Danmark, så de kan blive en del af talentmassen, som Farooq siger. (Christensen, 2022)

2023: Et nyt reformudspil frembringes, hvor regeringen lægger op til, at 50% af de nuværende kandidatuddannelser omlægges til at være mere erhvervsrettede, og hvor det skal være muligt for den studerende at være i beskæftigelse sideløbende med uddannelse. (Uddannelses – og Forskningsministeriet, 2022)

2030: Den uddannelsespolitiske målsætning er, at 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030. Derudover skal andelen af unge op til 25 år, som ikke er tilknyttet uddannelse eller arbejdsmarkedet, være halveret. (Børne- og Undervisningsministeriet, U.Å.)

Jeg har i dette afsnit beskrevet de politiske tiltag, der er foretaget på uddannelsesområdet, herunder indførelse af flere test, at vi skal indgå aftaler med internationale studerende, og at størstedelen af de unge under 25 år skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Derudover har jeg i de foregående afsnit præsenteret vigtige forskningsundersøgelser, som skal bidrage til den analytiske del af specialet. Følgende afsnit omhandler de metodiske overvejelser.

Videnskabsteoretiske tilgang

”Hvis mennesker definerer ting som virkelige, bliver ting virkelige i deres konsekvenser – Thomas-teorem” (Kristiansen, 2017, s. 156)

I specialet anvender jeg den hermeneutiske tilgang, fordi jeg er interesseret i at forstå de studerendes oplevelser, erkendelser og erfaringer med at anvende PFM, og hvad de professionelle forstår og mener om problemstillingen. *De studerende*, fordi det er dem, som anvender PFM, og *de professionelle*, fordi det er dem, som møder de studerende, hvor jeg som forsker vil fortolke deres mening og forståelse. (Juul, 2012, s. 116-118)

Ved at anvende den hermeneutiske tilgang skal jeg som forsker gøre min forforståelse tydelig og både kunne anvende den og sætte denne i parentes for at udfolde informanternes perspektiv. Jeg vil anvende den dobbelthermeneutiske metode, hvor jeg forstår verdenen som allerede værende fortolket, og hvor den ontologiske præmis er, at den fortolkede verden er et vilkår, jeg som forsker skal forholde mig til. Det er væsentligt, at jeg fremhæver den mening, der ligger bag de udvalgte deltagers fortolkninger, men det kræver, at jeg har kendskab til den samfundsmæssige og historiske kontekst, som fortolkningerne afspejles i. Den viden, jeg tilegner mig ved at fortolke de repræsenteredes beskrivelser, belyser ikke samfundets generative strukturalisme, som vi er en del af, og derfor vil mine fortolkninger bestå af teori, som kan udfolde forståelsen af informanternes perspektiver til en bredere forståelse af samfundets generative strukturalisme. (Ibid.: s. 110)

Jeg er opmærksom på, at min fortolkning er påvirket af kontekst og baggrundsviden. Jeg veksler mellem helhed og del, og dermed er det vigtigt, når jeg analyserer dele af mine interviews, at disse dele forstås ud fra en fortolkning af helheden. Det er vigtigt, fordi jeg forstår delene ud fra en helhedsopfattelse. Dette kaldes den hermeneutiske cirkel, hvor jeg i analysen vil være tydelig om mine overvejelser, som danner grundlag for mine tolkninger. (Ibid.: s. 111)

Forforståelse

Ifølge Gadamer bringer jeg som forsker mine fordomme med ind i forståelsesprocessen, hvor de vil blive anvendt produktivt for erkendelsen. Uden dem havde jeg som forsker ikke kunnet udarbejde de rette spørgsmål eller erfare noget. Jeg er bevidst om, at det, jeg fortolker af deltagernes oplevelser, er en sammensmeltning af mine fordomme og deres fortællinger, og skal forstås som mine fortolkninger af deres fortællinger. (Ibid.: s.122)

Jeg møder mine informanter med en forforståelse om, at studerende, som anvender PFM, ønsker høje karakterer og er villige til at gå langt for at få disse høje karakterer til trods for de mulige konsekvenser. Jeg har også en forforståelse om, at fænomenet forekommer på uddannelser, som kræver et højt fagligt niveau. Det er studerende, som har høje forventninger og store ambitioner for deres uddannelse. Når jeg gør min forforståelse bevidst, bruger jeg den som forståelseshorisont, men forholder mig åben over for de deltagende studerendes fortællinger.

Jeg har i afsnittet gjort rede for min videnskabsteoretiske retning, hermeneutikken, og hvordan min forforståelse skal betragtes som produktiv for specialets problemstilling. I følgende metodeafsnit vil jeg beskrive, hvordan jeg kommer fra min problemformulering til analysen.

Metode

Denne forskningsundersøgelse, tager afsæt i den kvalitative metode, da jeg er interesseret i beskrive og forstå studerendes erfaringer med PFM og derudfra fortolke fagprofessionelles indsats og håndtering af disse studerende. Da jeg har en hermeneutisk tilgang til min problemstilling, er den kvalitative metode mest hensigtsmæssig, da den sigter mod at belyse de studerendes oplevelser, meninger og erfaringer. Som beskrevet tidligere findes der begrænset forskning om specialets problemfelt, og derfor kunne det ligeledes være interessant at undersøge problemstillingen kvantitativt for derved at få statistik på, hvor mange studerende der anvender PFM. Jeg vil begrænse mig til at henvise til Djøf's survey-undersøgelse, da jeg antager, at hvis jeg udarbejder en lignende undersøgelse, ville denne ikke adskille sig betydeligt. Derfor vil jeg i stedet med min baggrund som kandidat i socialt arbejde udfolde problemstillingen ved hjælp af interviews og søge at forstå erfaringer og sociale processer hos studerende, som anvender PFM. Til det formål anvendes som beskrevet den kvalitative metode, hvis styrke er at kunne identificere særlige synsvinkler, som opstår under de overvejelser og beskrivelser, de enkelte interviews igangsætter. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 15-19)

Afgrænsning

Undersøgelsen er afgrænset til at omhandle studerende, som anvender receptpligtig medicin strategisk i forhold til deres uddannelse. Følgende afsnit er en del af redegørelsen for den anvendte metode, fordi det har en væsentlig forklaringskraft i forhold til, hvilke overvejelser jeg har gjort ved afgrænsningen af deltagerne.

Studerende, som har et misbrug af rusmidler, dvs. studerende som misbruger stoffer eller alkohol, hvor rusmidlerne ikke er tiltænkt mental optimering, indgår ikke. Derudover undersøges studerende, som modtager medicinsk behandling for en psykiatrisk diagnose heller ikke, og der vil ikke finde en dybdegående undersøgelse sted af de strafferetlige konsekvenser, der er ved videresalg af medicin. Dette uddybes senere i afsnit.

Med henvisning til afsnittet om begrebsafklaring og definitionen af misbrug vil specialet ikke indeholde en diskussion om, hvorledes PFM er et misbrug eller ej, da dette ikke relevant for besvarelsen af problemformuleringen.

De studerende, som er i medicinsk behandling pga. en diagnose, befinder sig i en gråzone, da det kan diskuteres, om medicinen er med til at øge deres præstationer. Hertil kan det forekomme uklart, om de pågældende studerende kan gennemføre et studie uden medicinen. Men denne gruppe studerende er ikke medtaget, da jeg i stedet ønsker at belyse den gruppe, som strategisk vælger at anvende receptpligtig medicin for optimering og ikke som en generel behandling af udfordringer, der udspringer af diagnoser, selvom disse udfordringer selvfølgelig også gør sig gældende under uddannelsen.

Deltagerne, som indgår i undersøgelsen, er optaget på ungdomsuddannelser, mellemlange og længerevarende videregående uddannelser. Ved at åbne for et bredt felt, hvad angår deres uddannelsesbaggrund er det for mig som forsker lettere at finde kandidater, som repræsenterer målgruppen, jeg ønsker at belyse. Dette skyldes også den tidsramme, der er for specialet, samt den erfaring, andre har gjort om, at de danske studerende, som anvender PFM, er bange for at blive opdaget, samt at de ikke deler med andre, at de anvender PFM. Derfor kan det tage lang tid og være udfordrende at finde informanter, som vil stille op til interview. (Petersen, 2018, 136 & 148)

I specialet vil der deltage en studerende med en psykiatrisk diagnose, da hun har valgt at anvende den receptpligtige medicin på anden vis, end hvad lægen har foreskrevet, og hvad medicinen generelt gives for at skulle behandle. Hun har valgt at anvende medicinen i forhold til studiet som en strategi til at kunne håndtere presset i eksamenssituationer og følger altså derfor ikke den anviste medicinske behandling for den pågældende diagnose.

Der kan være fysiske og psykiske konsekvenser ved anvendelse af receptpligtig medicin, men tre 3 af de deltagende studerende har tilmed fået medicinen et andet sted fra end hos lægen. Det kan have en strafferetlig konsekvens, da det fremgår af straffelovens § 191, at salg eller videreoverdragelse af

receptpligtig medicin straffes efter lov om euforiserende stoffer med bøde eller fængsel i op til 2 år. De deltagende studerende videresælger dog ikke medicinen, de er modtagere af medicinen. Det strafferetlige perspektiv behandles ikke særskilt, men det vil indgå i specialet, at de studerende pådrager sig en risiko, som kan have retlige konsekvenser.

I dette afsnit har jeg afgrænset de deltagende studerende til den gruppe, der udelukkende anvender receptpligtig medicin strategisk i forbindelse med deres uddannelse. Følgende afsnit vil omhandle indhentelsen af data, udarbejdelse af interview og bearbejdning af data.

Dataindsamling

Da jeg i min dataindsamling ønsker at udforske de studerendes og de fagprofessionelles erfaringer og viden om problemstillingen, hvor jeg er bevidst om betydningen af mine forforståelse for dataindsamlingen, er det naturligt at indsamle de empiriske data gennem semistrukturerede interviews. Jeg er bevidst om, at mine forforståelser, som er opstået af min tidligere interesse for problemstillingen, samt den indsamling af data, jeg kontinuerligt indhenter, har betydning for indhentningen af empirien og udarbejdelsen af interviewguiden.

Som beskrevet tidligere findes der begrænset forskning om specialets problemstilling, og derfor foretog jeg i den tidlige fase to semistrukturerede pilot-interviews. Jeg udarbejdede i den forbindelse en interviewguide, hvor jeg fik afprøvet mine spørgsmål og udforsket min viden og forforståelse om problemstillingen. Ved at udforske min forforståelse og den viden, jeg havde indsamlet tidligt i projektet, blev der under og efter interviewene produceret ny viden, som førte til en revurdering af min interviewguide til den fremtidige dataindsamling. Jeg blev i mine pilot-interviews bl.a. bekendt med, at anvendelse af PFM ikke kun har fysiske og psykiske konsekvenser, men det har for nogle også sociale konsekvenser. Derudover blev jeg opmærksom på at udfordre min forforståelse yderligere, for derved at opnå større åbenhed over for respondenternes perspektiv og beskrivelser af egne oplevelser. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 43)

Kvalitative semistrukturerede interview

Jeg tager udgangspunkt i en epistemologisk antagelse om, at viden skabes af tolkning og forståelse af respondenternes beskrivelser. Ved at anvende kvalitative forskningsinterviews, som har til formål at belyse respondenternes egne erfaringer, vil jeg få belyst, hvordan de studerende og de fagprofessionelle erkender deres verden, altså hvordan de forstår deres erfaringer. Deres oplevelser og erfaringer vil i specialet blive anvendt som viden i analysen. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45, 75-77). Jeg vil anvende interviewguides som et redskab til at komme omkring de temaer, der er

relevante for besvarelsen af min problemformulering. Men det semistrukturerede interview er fleksibelt, og jeg vil under interviewene kunne afvige fra det foreskrevne forløb i min interviewguide, hvor det giver mulighed for at indbringe eller uddybe perspektiver, som er interessante for problemformuleringen. På den måde vil alle interviews komme omkring de på forhånd fastlagte tematikker, men i den rækkefølge og med den uddybelse, som er meningsgivende for det pågældende interview. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 42-44)

Interviewguide

Eftersom jeg anvender semistrukturerede interviews, vil jeg udarbejde en interviewguide, som vil strukturere interviewforløbet. Den fungerer som mit hjælpemiddel under interviewet.

Interviewguiden rummer de tematikker, jeg ønsker at komme omkring. De er udvalgt ud fra mit problemfelt/problemformulering samt ud fra den viden, jeg har tilegnet mig om emnet. Under tematikkerne vil jeg udarbejde spørgsmål, som er mit redskab til at komme omkring problemstillingen. Spørgsmålene er formuleret på baggrund af min forforståelse, viden om emnet og den viden, jeg fik under udarbejdelse af pilot-interviews. Spørgsmålene er udarbejdet, så de er bidragende til at give et naturligt flow i interviewet, men de vil ikke blive anvendt helt stringent, da jeg løbende vil foretage skøn for derved at kunne udfolde det, respondenterne svarer, hvilket så igen kan skabe ny viden og retning under interviewet. (Kvale & Brinkmann s. 185; Brinkmann & Tanggaard s. 44)

Interviewguiden til interviews med de studerende vil indeholde spørgsmål, som er formuleret præcist og let forståeligt, og med uddybende spørgsmål omkring deres oplevelser. Ligeledes vil interviewguiden til de professionelle rumme spørgsmål, som er formuleret præcist og let forståeligt. Derudover vil jeg inddrage de professionelles faglige viden, men også teori, forskningsresultater og henvisninger til udtalelser fra eksperter og forskere, som vil være relevante for det pågældende interview.

Udvælgelse af informanter

Processen med udvælgelse af informanter kan deles i to. Første del var at udvælge studerende, som har erfaring med at anvende PFM. Jeg søgte igennem mit netværk, og jeg meldte mig ind i forskellige studierelaterede grupper og mere generelle grupper så som "Danmark vi hjælper hinanden" på det sociale medie Facebook. Jeg fik herigennem 12 henvendelser, hvor 2 faldt fra under vores indledende kommunikation, mens 3 havde diagnoser, som gjorde, at de fik receptpligtig medicin, men giver udtryk for, at de ikke kunne gennemføre en uddannelse uden medicinen. Jeg

valgte dem fra, da jeg søgte studerende, som bevidst tog medicinen anderledes en foreskrevet, hvilket det ikke var tydeligt, at disse tre gjorde. Jeg gennemførte et interview med en, men under interviewet blev det tydeligt for mig, at vedkommende ikke anvendte medicin anderledes end foreskrevet, og derfor sorterede jeg dette interview fra. Det var ligeledes udfordrende at finde deltagere blandt mit netværk, jeg henvendte mig bevidst til dem, jeg kender, som inden for relativt kort tid har færdiggjort en uddannelse eller er i færd med en uddannelse. Flere svarede, at de var bekendt med nogen, som anvender PFM, men til trods for løfte om anonymitet var der ingen, som ønskede at stille op til interview. Hvilket bekræftede mig i, at det var udfordrende at finde relevante kandidater. Det var en proces på ca. 45 dage at finde de 6 udvalgte studerende.

Jeg har foretaget 6 interviews med studerende, som har anvendt PFM på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. De har forskellige uddannelsesmæssige baggrunde og er bosiddende forskellige steder i landet og har derfor ikke et kendskab til hinanden. De er i alderen 18–32 år på det tidspunkt, hvor de anvender PFM. Fordi flere af de studerende har anvendt PFM på flere forskellige uddannelser, er der en bred aldersfordeling, men alle studerende var under 24 år, første gang de anvendte PFM.

Med den forforståelse og viden om, at det var udfordrende at få de studerende til at stå frem og fortælle om deres erfaringer med at anvende PFM, fik de studerende mulighed for at vælge, hvornår de ønskede, at interviewet skulle foregå, samt om det skulle finde sted telefonisk, via Teams eller personligt. 3 interviews er foregået telefonisk, 1 via Teams og 2 ved personlig tilstedeværelse. Informanterne er blevet informeret om specialets problemstilling, og de er blevet orienteret om, at deres navne og uddannelsesbaggrund vil blive anonymiseret af hensyn til kravene om håndtering af personfølsomme oplysninger og efter deres eget ønske. Ved hvert interview har jeg spurgt om samtykke til at optage interviewet med forsikring om, at det er til brug for udarbejdelsen af specialet og vil blive slettet, når det er blevet mundtligt forsvaret. Herved vil informanterne ikke kunne findes frem eller opsøges igen.

De 6 studerende er anonymiseret og forsynet med følgende pseudonymer:

1. Mette, ungdomsuddannelse, har anvendt Quetiapin² (pilot-interview).
2. Anne, ungdomsuddannelse, har anvendt Propanolol (er under samme kategori som betablokkere³) (pilot-interview).

² Antipsykotisk medicin - virker sløvende

³ Regulerer hjerterytme – anvendes ved eksamensangst

3. Jacob, ungdomsuddannelse, videregående uddannelse og kandidatuddannelse, har anvendt Ritalin⁴.
4. Kathrine, videregående uddannelse, har anvendt betablokkere.
5. Louise, videregående uddannelse, har anvendt Ritalin.
6. Ida, ungdomsuddannelse, videregående uddannelse og specialuddannelse, har anvendt betablokkere.

Anden del af processen med udvælgelse af informanter omhandlede de professionelle, som har et kendskab til og viden om studerende generelt og gerne studerende, som anvender PFM. I processen henvendte jeg mig via mail til Dansk Misbrugsbehandling, som behandler mennesker med et medicinmisbrug, men jeg fik her afslag med den begrundelse, at de ikke har ressourcer til at deltage. Med samme begrundelse fik jeg afslag fra U-turn og Alpharehab, som er tilbud om misbrugsbehandling. Jeg fik kontakt til en kommunal misbrugsbehandler, hvis arbejde bl.a. er at samarbejde med flere ungdomsuddannelser i kommunen med henblik på at nedbringe og forebygge misbrug hos de studerende. Ligeledes fik jeg en aftale med en praktiserende læge. Herefter kontaktede jeg Giftlinjen, AU, SDU, RUC og 3 ungdomsuddannelser. Fra de nævnte institutioner fik jeg afslag med en begrundelse om, at de ikke kunne bidrage med viden til min problemstilling, eller at de fandt problemstillingen relevant og interessant, men ikke havde ressourcerne til at medvirke i et interview. Efter yderligere søgninger på internettet fik jeg en aftale med en studievejleder, som fysisk er til stede på flere videregående uddannelser, og en rådgiver og psykolog fra Studenterrådgivningen.

De professionelle er som de studerende blevet informeret om specialets problemstilling og om, at navn og arbejdstilhørsforhold vil blive anonymiseret (på nær Studenterrådgivningen, med godkendelse fra vedkommende) af hensyn til eventuelle personfølsomme oplysninger og efter deres ønske. Ved hvert interview har jeg indhentet mundtligt samtykke til at optage interviewet med forsikring om, at det kun anvendes til udarbejdelse af mit speciale og vil blive slettet efter det mundtlige forsvar. Dermed vil de professionelle ikke kunne findes eller opsøges igen.

De professionelle er:

1. Misbrugsbehandler
2. Praktiserende læge

⁴ Virker opkvikkende – anvendes til at fokusere i længere tid

3. Studievejleder
4. Ditte Charles, psykolog og rådgiver i team for forebyggelse og udvikling hos Studenterrådgivningen.

Databehandling

At transskribere kan fortolkes som en oversættelse fra (mundtligt) sprog til tekst. Dog vil flere dele gå tabt under en oversættelse som ironi, kropsholdning, kropsbevægelser, tonefald og tempo. Jeg har valgt i transskriptionen ikke at skrive disse elementer ind, da jeg er interesseret i de beskrevne erfaringer og derfor vil analysere på det sagte. Det er årsagen til, at jeg har valgt at transskribere interviewene, så er jeg tro mod informanterne og det sagte, og så det ikke bliver en fortolkning af det, som jeg husker og vægter i et referat af interviewet.

Ved at transskribere kan jeg kode interviewene. Det vil skabe en overskuelighed i analysen. Jeg har valgt ikke at transskribere udsagn som ”øhh”, eller når ord gentages som tænkepause eller lignende, fordi talesprog og skriftsprog ikke er det samme. Ved at transskribere nøjagtigt det sagte ville det blive betydeligt sværere at bevare et flow igennem analysen, da talesprog kan virke usammenhængende og forvirrende. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 235-246)

Jeg har kodet mine interviews efter temaerne i mine interviewguides: erfaring, årsager, konsekvenser og forebyggende arbejde, og dernæst har jeg kodet efter teori: forbuds-/påbudssamfund, præstation, konkurrence, krav/skam/utilstrækkelighed, egennytte og sociale misforståelser/flertalsmisforståelser. Herefter lavede jeg koden mental lidelse, fordi de studerende gennemgående i interviewene anvendte begreber om deres mentale tilstand, som bidrager til forståelsen af deres mentale trivsel. Derudover kodede jeg efter “uden kategori” til dele i interviewene, som ikke direkte kan kategoriseres, men hvor det kan være væsentligt at undersøge delene nærmere.

Etiske overvejelser

Dette speciale er en kvalitativ undersøgelse, hvor jeg som forsker er interesseret i at belyse studerendes erfaringer med PFM samt erfaringer hos de professionelle, som arbejder tæt sammen med de studerende. Derfor skal jeg betragte og behandle de mikroetiske spørgsmål, der opstår, når jeg undersøger intime aspekter af menneskers liv. Jeg vil derfor i følgende afsnit afdække, hvordan jeg er opmærksom på de etiske dilemmaer. Men ved at undersøge kvalitativt forligger der også etiske potentialer, idet jeg får mulighed for at bringe udsagn fra studerende, som anvender PFM, ud i det offentlige rum, hvor de har potentiale til skabe viden og debat. Men dette potentiale kan

udvikle sig til etiske spørgsmål, for jeg kan ikke som forsker vide, hvordan offentligheden vil behandle problemstillingen, og derfor er min rolle som forsker at formidle undersøgelsen præcist. Jeg vil i dette afsnit uddybe de etiske spørgsmål, som jeg anser for at være væsentlige. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 581)

Informeret samtykke og fortrolighed

Som beskrevet tidligere er deltagerne informeret om specialets problemstilling og deres rettigheder, i form af en samtykkeerklæring. De er efter eget ønske anonymiseret og tildelt pseudonymer. Efter aftale med Ditte Charles fra Studenterrådgivningen er hun ikke anonymiseret, idet det er en klar indikation på, at vedkommende har kendskab til flere uddannelsesforhold og derfor kan udtale sig mere generelt samt inddrage viden fra den afdeling, som arbejder med udvikling og forebyggelse. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 598)

At jeg anonymiserer de deltagende studerende, sker med den begrundelse, at de så kan tale frit om deres anvendelse og kendskab til PFM uden at kunne identificeres efterfølgende. Jeg kunne i samarbejde med de professionelle vælge ikke at anonymisere dem, men flere ytrede ønske om anonymisering med en begrundelse om, at de repræsenterer politiske organisationer, men ønskede at være oprigtige i interviewet.

Magt

Når jeg anvender interviews, eksisterer der et asymmetrisk magtforhold mellem mig som forsker og informanterne. Jeg har et indgående kendskab til problemstillingen og former mine interviewspørgsmål efter, hvad jeg er interesseret i at få belyst, og dernæst er det mig, som vælger, hvilke af de emner, informanterne bringer frem, som jeg vil følge op på. Det er en envejsdialog, hvor det er informanterne, som gøre rede for deres forståelser, meninger og oplevelser, mens jeg som forsker i den videre bearbejdelse af interviewene fortolker dele af det transskriberede materiale, og det er mine fortolkninger af delene og mine fortolkninger af helheden, som anvendes i mit arbejde. Dermed er det mig som forsker, som har magten over, hvordan fortolkningen af de afholdte interviews udformes. Jeg vil under mine interviews være særlig opmærksom på at få uddybet begreber, meninger og informanternes fortolkninger, så jeg ved anvendelse af det transskriberede materiale kan være tro over for mine informanter, vel vidende at min forforståelse og fortolkningsevne danner grundlaget for selve analysen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 55-57).

Makroetik

Makroetik omhandler min placering som forsker i samfundet, hvilken samfundsmæssig nytte og ulemper mit arbejde kan have, og hvordan det kan anvendes politisk og i medierne. Efter aftale med informanterne skal specialet ikke være fortroligt, men dog med det omtalte tilsagn om anonymisering. De professionelle repræsenterer politiske organisationer, og derved kan deres deltagelse og svar bidrage til viden og diskussion. Derfor ønsker Ditte Charles fra Studenterrådgivningen, at de dele af hendes interview, som anvendes i specialet, godkendes af hende først. (Brinkmann & Tanggaard, 2022, s. 593-594)

Jeg har i afsnittet præsenteret mine metodiske overvejelser, og hvordan jeg metodisk har indhentet egen empiri til udarbejdelse af analysen, samt hvordan jeg har afgrænset feltet og udvælgelsen af relevante deltagere, og hvilke etiske dilemmaer der hermed kan opstå. I følgende afsnit vil jeg præsentere den teori, som sammen med empirien skal danne grundlag for fortolkningen i analysen.

Teori

Specialets udgangspunkt er at forstå studerende som anvender PFM. Jeg anvender teori, som forklarer samfundsstrukturer på makroniveau, og som i analysen bidrager til perspektiver på, hvordan samfundsstrukturer har indvirkning på studerendes handlinger. Derudover har jeg anvendt teori på meso- og mikroniveau, som forklarer menneskets handlinger og sociale misforståelser (Balvig & Holmberg, 2015, s. 15), hvilket giver betydningsfulde nuancer på de studerendes adfærd, som komplementerer makroteorien om samfundet.

Følgende teorier vil blive beskrevet: Konkurrencestaten, Det udmattede selv og Sociale misforståelser.

Konkurrencestaten – Ove Kaj Pedersen

Jeg vil anvende Ove Kaj Pedersens beskrivelse af konkurrencestaten til at belyse, hvilke betydningsfulde forandringer der sker på samfundsniveau (makroniveau), som har stor indvirkning på, hvorfor studerende vælger at anvende PFM. Perspektivet om konkurrencestaten er på grund af Pedersens uddannelsesmæssige og faglige baggrund meget politisk og økonomisk orienteret. Det, teorien kan belyse i min sammenhæng, er, hvordan samfundsstrukturer påvirker studerende til at anvende PFM og til at indgå i og bidrage til konkurrencestaten. Pedersens teori skaber forståelse for, hvordan individer påvirkes til at handle, og hvordan staten former de studerende til at agere. Denne betragtning er en væsentlig pointe.

Pedersen argumenterer for, at neoliberalismen har frembragt en ny politisk kultur forankret i konkurrencestaten. Denne opfattelse og Pedersens analyse af, at vi i dag har en delvist forandret stat og politisk kultur, bidrager til min analyses forståelse af studerendes brug af PFM. Han betoner idealer, værdier, normer og holdninger og postulerer, at de grundlægger politikken og dens forandringer, og det er på baggrund af denne kulturforandring, vi skal betragte ændringerne i statens opgaver, organisation og ledelse. (Pedersen, 2011, s. 11-14)

Konkurrencestaten bevæger aktivt befolkningen og virksomhederne til at deltage i den internationale konkurrence. Det er en stat, hvor den enkelte har ansvar for eget liv, fællesskabet skabes ved beskæftigelse, og friheden er at realisere egne behov. Det er en dynamisk stat, som orienterer sig ud over Danmarks grænser, dens dynamik skaber forandring med det formål at gøre befolkningen rigere og forbedre levestandarden ved at øge udbud af arbejdskraft, hvor regeringen er

medskaber af konkurrencen. Det står i modsætning til velfærdsstatens opgaver, som er at beskytte befolkningen og virksomhederne mod udsving i den internationale økonomi, og hvor grundværdien er demokrati som fællesskab, moralsk dannelse og frihed til at deltage i forskellige politiske ideologier. (Ibid)

Velfærdsstaten dannede mennesker til at være medborgere og var en stat med opmærksomhed på sårbare mennesker. Denne statsform hjælper mennesker, som ikke kan tage vare på sig selv, og sikrer langsigtede og kollektive samfundsinteresser, den er forpligtet til at give lige muligheder for alle i form af uddannelse og demokratiske deltagelse. Denne lighed er forandret i konkurrencestaten, hvor alle skal have lige muligheder for at få adgang til samme færdigheder, altså kompetencer. I konkurrencestaten fremelskes den nyttemaksimerende borger, som skal motiveres til at kunne tage vare på sig selv og bidrage til samfundet; mennesket defineres som rationelt og motiveret af at realisere egen nytte eller -interesse. Der er sket en forskydning på den måde, at vi i velfærdsstaten havde pligt til at hjælpe mennesker, som ikke kan tage vare på sig selv, mens denne pligtetik nu er erstattet af en nytteetik, hvor vi ser på, hvad der mest rationelt og effektivt for samfundet, og hvad der er bedst for de mange. (Ibid.: s. 11-14, 32-34, 169-203)

Institutionerne er blevet en del af konkurrencen: ”*selv den danske regering siger det – den internationale konkurrence afgøres af vore institutioner*”. (Ibid.: s. 32) Institutionerne er blevet middel og metode til skabe forskelle og konkurrence mellem nationer og stater.

Tidligere har det på samme måde været folkeskolens opgave at danne den enkelte elev ved hjælp af disciplinering, dannelse og uddannelse igennem fællesskabet. Ved ændringer i formålsparagrafferne til folkeskolen i 2006 er det i stedet blevet arbejdskravet, arbejdsevnen og arbejdslysten, som skal danne rammen for fællesskabet i folkeskolen. Skolens indsats skal nu være at uddanne de unge til fagligt dygtige mennesker, som kan stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Folkeskolens opgave er ikke længere at uddanne eleverne til at være borgere i et demokrati, men de uddanner i stedet elever til ”soldater” i konkurrencestaten, dvs. at skolens rolle handler om kompetenceudvikling. (Ibid.: s. 11-14, 32-34, 169-203)

Det opportunistiske menneske

Velfærdsstatens grundlæggende antagelse om den gode medborger er med konkurrencestatens udvikling forandret til idealet om den opportunistiske personlighedstype. Denne type udviser ansvar for sig selv og opsøger de muligheder, der er i en mere internationaliseret verden. Det er et menneske, som er interesseret i sin egen nytte, og som udnytter, hvad markedet kan tilbyde af

muligheder, for at optimere egen lykke. Dette er ikke kun til gavn for det enkelte menneske, men det vil bidrage til økonomisk vækst, som vil gavne helheden. Menneskets faglighed skaber muligheden for at blive et selvstændigt individ, og fagligheden er også fundamentet for, hvordan den studerende kan anvende sin viden og blive et dannet menneske. (Ibid.: s. 190-191)

Det udmattede selv

I forlængelse af omtalen af konkurrencestaten vil jeg anvende Alain Ehrenbergs analyse af det udmattede selv. Teorien kan bidrage til en forståelse af, hvad konkurrencestaten gør ved de studerende, som anvender PFM, og hvordan brugen af PFM kan tolkes som en coping-strategi over for handlings- og præstationssamfundet. Derudover har Ehrenberg beskrevet det nuværende samfund som et påbudssamfund, og denne samfundsfortolkning skal bidrage til vores forståelse af, hvad det er, de studerende, som anvender PFM, skal opnå. Ehrenbergs teori vil være den bærende i specialet, fordi den kan forklare, hvordan vi kan betragte samfundets betydning for, at studerende anvender PFM. Den kan derudover analysere sig nærmere på, hvordan samfundsudviklingen påvirker individet, end Pedersens teori om konkurrencestaten er i stand til. Ydermere tilføjer Ehrenberg det medicinske perspektiv på, hvordan vi skal tolke individets anvendelse af medicin, hvilket gør, at teorien forener de væsentligste elementer i min undersøgelse – samfund, individ og den medicinske effekt.

Ehrenberg anvender begrebet depression, som han betragter som en samlet betegnelse for mentale helbredsproblemer, til at forstå lidelser i samfundet. Han konkluderer, at mennesker i dag diagnosticeres med andre diagnoser end tidligere, og at depression er blevet den dominerende diagnose (Ehrenberg, 2010, s. 27-29). Dette speciale omhandler ikke, hvilke diagnoser de deltagende studerende måtte have, men Ehrenbergs samfundsanalyse og beskrivelser af, hvilke menneskelige lidelser en depression medfører, vil bidrage til at forstå studerende, som anvender PFM.

Tidligere lidelser som neurose var forbundet med skyld, når man ikke kunne overholde forbud, hvorimod nutidens depressionslidelse er forbundet med skam, fordi mennesket oplever sig som utilstrækkeligt, hvis det ikke kan leve op til de krav, der stilles. Samfundet er i dag individorienteret, hvor vi hver for sig er skabere af egen succes. Det nuværende samfund, som gradvist er vokset frem siden ungdomsoprøret i 1960'erne, er præget af, at der er meget, mennesket skal præstere; det skal være fleksibelt, kreativt og skal kunne skabe sit eget liv. Det skal, som Ehrenberg beskriver det, fungere som det entreprenante individ. Hvilket ifølge Ehrenberg skaber nye typer af mentale

lidelser, fordi vi lever i et samfund med fravær af tydelige regler og normer (påbudssamfund i modsætning til forbudssamfund). I påbudssamfundet bliver mennesker deprimerede, hvilket i Ehrenbergs analyse omfatter handlingslammelse og initiativløshed, fordi de ikke kan leve op til de gældende krav. Det udmattede selv opstår, fordi mennesker i dag får en masse påbud om at handle, men der er ingen sikre retningslinjer, som mennesket kan følge, hvilket igen kan føre til lidelser som udmattelse, angst, depression og handlingslammelse. Menneskene skal i nutidens samfund alene skabe sig selv og deres egen mening med livet; de skal være entreprenante mennesker, hvilket ifølge Ehrenberg kan føre til overbelastning og mentale helbredsproblemer. (Ibid.: s. 326, 355-372)

Normerne er i dag mere vage og uklare, hvilket fører til angst og utilstrækkelighed. Ehrenberg's analyse forholder sig kritisk til, om mennesker i dag reelt er frie til at skabe deres eget liv, selvom de er frisatte til at finde deres vej, men der findes ikke moralske orienteringsmærker til at finde retning i livet. (Ibid.: s. 355-360)

Stofferne er jo de midler, vi tyr til for at forbedre vore personlige egenskaber, vor udholdenhed, koncentrationsevne, fantasi eller nydelse (Ehrenberg, 2010, s. 361). Ehrenberg betragter psykofarmaka/SSRI-præparater som medicin, der kan placeres mellem stoffer og medicin, og han beskriver tilstanden ved indtag af præparaterne som bekvemmelig, men hvor der er risiko for overdrevet forbrug, som kan udvikle sig til misbrugsadfærd. Ifølge Ehrenberg opnår mennesker ikke helbredelse, hvis de anvender medicin, de lærer ikke at udholde det, som er svært i livet, men får med medicin skabt en selvkontrol, uanset om de er syge eller ej. Ehrenbergs analyse forholder sig også til den psykiatriske udvikling, og her ser han på måden, medicin og afhængighed påvirker mennesket. Udvidelsen af anvendelsen af medicin gør det vanskeligt at skelne mellem en forstyrrelse i stemningslejet, neurotiske symptomer, eller et resultat af sociale traumer, knyttet til den moderne livsstil (Ibid.: s. 312-379).

Normer og sociale misforståelser

Sociale misforståelser skal bidrage til at forstå af, hvorfor de studerende vælger at anvende PFM. Det første kontrollerede forsøg med flertalsmisforståelser blev foretaget i København, hvor man undersøgte unges brug af hash og deres forestillinger om hinandens forbrug. Teorien er altså brugt i forbindelse med misbrug af rusmidler, men kan med fordel også anvendes ved anden adfærd såsom mobning, vold, selvskade m.m. Sociale misforståelser har været anvendt på forskellige områder som normer blandt fængselsindsatte, gambling, vælgeradfærd, brug af solcreme m.m. (Balvig & Holmberg, 2014, s. 15-17)

Teorien hævder, at vi handler, taler og tier, som vi tror, at andre gør, eller andre forventer af os. Individet forsøger at leve op til de forventninger, som det føler omverdenen retter mod det. En undersøgelse foretaget blandt 8. klasseelever viste, at i 1979 mente 37% af eleverne, at kammeraternes mening som regel betød mest. Den seneste lignende undersøgelse fra 2010 viser, at det nu er 61% af eleverne, for hvem kammeraternes mening betyder mest. (Ibid.: s. 18 & 28)

Det er centralt ved teorien, at den er situationel, det vil sige, at det afhænger af situationen, hvem referencen er. Uddannelsesinstitutionerne kan f.eks. være situationen, hvor medstuderende og rammerne er referencegruppen. Det er på uddannelsesinstitutionerne, de studerende oplever andre studerendes adfærd og holdninger, og specielt hvad normen er. For de studerende er de *oplevede* forventninger og normer afgørende. Den faktiske norm er det, som halvdelen eller flere af de studerende faktisk gør og mener, mens den oplevede norm er det, som de studerende *tror*, halvdelen eller flere faktisk gør eller mener. Hvis der er uoverensstemmelser mellem den faktiske og den oplevede norm, er der tale om sociale misforståelser, og flertalsmisforståelser opstår, når et flertal tror, at en bestemt handlemåde eller mening er normen, mens det ikke er tilfældet. Der kan være flere årsager til flertalsmisforståelser, blandt andet de sociale medier, avisartikler/nyheder, og vi tillægger afvigende adfærd og noget, som er anderledes, mere opmærksomhed end almindelig adfærd. Flertalsmisforståelser kan få nogle mennesker til at gøre eller sige noget, som de normalt ikke ville, hvis de sociale overdrivelser ikke eksisterede. I disse situationer kan det som iagttagelse være svært at vide, hvad som er sandt, og hertil kommer, at situationen kan skabe eller øge de sociale overdrivelser i den pågældende kontekst. (Ibid.: s- 19-24)

Teorien har været anvendt til forebyggelse, hvor forskere i USA har fokuseret på at identificere de faktiske holdninger til og det reelle forbrug af alkohol hos de studerende, hvorved de efterfølgende har fundet belæg for, at alkoholforbruget blandt de studerende blev mindsket. Metoden med at konfrontere personer med deres normer og forestillinger om hinanden kaldes i Danmark social pejling. (Ibid.: s. 25-27)

Analyse

Analysestrategi

Med udgangspunkt i min forforståelse om, at samfundets generative strukturer presser nogle studerende til at anvende PFM, valgte jeg den deduktive tilgang, hvor teorierne om konkurrencestaten og det udmattede selv bidrager til at forstå studerende, som anvender PFM. Under arbejdet med min empiri og transskribering og kodning gjorde jeg væsentlige fund, hvilket kan forekomme i en hermeneutisk undersøgelse, hvor min forforståelse danner grundlaget for den deduktive tilgang, og der opstår en sammensmeltning af forståelseshorisonter. Jeg fandt i empirien tydelige fortolkninger og oplevelser, som kan forklares med teorierne om sociale misforståelser og flertalsmisforståelser. (Kristiansen, 2017, s. 164)

Forståelse

Jeg vil med analysen sigte mod at forstå studerende, som anvender PFM, med udgangspunkt i de deltagende studerende, men også med inddragelse af de professionelle i uddannelsesinstitutionerne og samfundet generelt. Analysen vil være en fortolkning af deres meninger, oplevelser og erfaringer, som danner rammen for min forståelse. Jeg vil veksle mellem helhed og del, altså vil jeg citere dele fra empirien, som frembringes sammen med helheden af den samlede empiri, hvilket i analysen vil frembringe horisontsammensmeltninger, når jeg anvender min forforståelse og fortolkning til at analysere mig frem til væsentlige forståelser af problemstillingen. (Olesen, 2018, s. 159-161)

Meningskondensering

Jeg vil i analysen veksle mellem helhed og del, hvorved den fortolkede mening vil fremkomme, som udgøres af dele fra de transskriberede interviews. For at nå frem til at forstå meningen hos informanterne anvender jeg meningskondensering. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 267) Jeg sammenfatter de dele, hvor de studerendes oplevelser, erfaringer og meninger er sammenfaldende, hvilket styrker reliabiliteten, så dele af interviewene, som frembringes i analysen, ikke modsiger den overordnede mening. Når jeg fremhæver enkelte citater i analysen, er der en øget risiko for fejltolkninger, som ved meningskondensering kan minimeres. Dernæst fremhæver jeg dele af interviewene, hvor nogle af de studerende har andre oplevelser eller holdninger end den samlede opfattelse fra alle 6 studerende. Dette gør jeg for at fremhæve forskelligheder, og fordi det, de fortæller, for hver især er udtryk for deres oplevede virkelighed.

Analysens opdeling

Analysen har 3 dele:

Del 1: Omhandler de samfundsstrukturer, der ud fra de studerendes fortællinger kan tolkes som faktorer, der har betydning for deres valg om at anvende PFM. Det er en deduktiv analyse, hvor makroteorien om konkurrencestaten og det udmattede selv skal understøtte forståelsen af studerende, som anvender PFM.

Del 2: Denne del af analysen foregår som en bevægelse mellem mikro-, meso- og makroniveau. Det undersøges, hvordan vi kan forstå PFM som en coping-strategi. Dermed skabes en mere indgående forståelse af de studerende, som anvender PFM. Til at understøtte forståelsen af de studerendes oplevelser og erfaringer vil jeg anvende teorien om det udmattede selv.

Del 3: Er en fortolkning af, hvordan vi kan anvende de professionelles erfaringer og holdninger til at forstå studerende, som anvender PFM. I afsnittet vil fortolkningen gøre brug af teorien om sociale misforståelser.

Analysedel 1

Første del af analysen omhandler, hvordan vi kan forstå samfundets generative strukturer ud fra de studerendes og professionelles fortolkninger. Uddannelsesinstitutionerne, som de medvirkende studerende går på, er samfundsinstitutioner, som påvirkes politisk og kulturelt af de herskende magtforhold. De studerende påvirkes altså af samfundsstrukturer, og derfor er det også nødvendigt og relevant at forstå disse strukturer for at forstå studerendes brug af PFM.

Afsnittet vil belyse undersøgelsesspørgsmål 1: *Hvordan påvirker samfundets generative strukturer studerendes anvendelse af præstationsfremmende midler, tolket ud fra de studerendes egne beskrivelser?* Spørgsmålet er en del af grundlaget for, at specialets problemformulering kan besvares: *Hvordan kan vi forstå studerendes anvendelse af præstationsfremmende midler?*

Til fortolkningen af delene fra empirien vil jeg i følgende afsnit anvende teorien om konkurrencestaten og det udmattede selv.

Samfundets påvirkning af studerende, som anvender præstationsfremmende midler

”Men det er jo lidt samme argument som at sige, vi vil gerne have et rent Tour de France, eller har vi det fint med, at de volder doper sig, og så ser vi bare, hvor hurtigt et menneske egentligt kan cykle.” – Jacob, studerende (interview d. 13.02.23)

Jacob fortæller her, at når han anvender PFM, er det udtryk for engagement og gåpåmod i forhold til hans studie. Hans oplevelse af at studere er, at uddannelsesinstitutionen og senere arbejdslivet ikke er interesseret i, hvordan han opnår sine karakterer; de er ikke interesseret i processen, men kun i resultatet. Dvs., at samfundets strukturer har disponeret Jacob til aktivt at handle. Jacob fremhæver, at når han aktivt vælger PFM, er det et udtryk for, at han er en villig og engageret studerende. I konkurrencestatens logik vil Jacob betragtes som en studerende, der tager ansvar for egen succes, hvorved jeg kan tolke hans handling om at anvende PFM som udtryk for et ønske om at tage ansvar og maksimere sit potentiale for indlæring, hvilket værdsættes og anerkendes i en konkurrencestat. Jacob fortæller i interviewet, at han har anvendt PFM i fag, hvor risikoen for, at han dumper, er høj. At dumpe er ikke ønskværdigt i en konkurrencestat, fordi det opportunistiske menneske dannes af sin faglighed og succes. I en konkurrencestat med neoliberale værdier er risiko forbundet med succes (Petersen, 2018, s. 146), og Jacob er villig til at tage den risiko for at opnå succes ved at gennemføre en uddannelse. Den risiko, Jacob blandt andet er opmærksom på, han påtager sig, er foruden den helbredsmæssige også en retlig, fordi brugen af PFM kan være strafbar.

Studievejleder er enig i denne tendens; hun oplever studerende, som skal bevise deres værd, og at de er værdige til at opfylde uddannelsens krav. Dette er generelt og gælder derfor ikke kun studerende, som anvender PFM. Men ifølge hende skal de studerende præstere stadig mere for at bevise, at de er berettiget til at gå på den pågældende uddannelse, altså de skal bevise deres evne til at maksimere deres potentiale, kunne deltage i konkurrencen om de bedste resultater, uddannelser og senere bedste job og dermed få en oplevelse af et tilhørsforhold. I en konkurrencestat skal fællesskab findes i uddannelse og arbejde, så mennesket motiveres til at bidrage til staten og herved opnå anerkendelse. Som Pedersen siger, er det fagligheden og færdigheden (kompetencerne), som værdsættes af konkurrencestaten. Når vi vender tilbage til citatet fra Jacob, så opfylder han betingelserne for det at være menneske i en konkurrencestat, han udnytter sin faglige kompetence, han bidrager til, at markedet (arbejdet) kan vedligeholde konkurrenceevnen med den faglighed og de kompetencer, han har erhvervet sig, hvilket er i overensstemmelse med kriterierne for at være et opportunistisk menneske. Det handler om, hvor meget vi kan få et menneske til præstere, som når Jacob sammenligner sig med konkurrence på sportens område, hvilket kræver enorm disciplin og dedikation. Jacob fortæller flere gange om, hvordan han presser sig selv til det maksimale, og han fortæller næsten stolt, hvordan han formår at yde de bedste faglige præstationer.

”Jeg får så meget adrenalin i kroppen, at jeg kan typisk ikke huske, hvad jeg har sagt inde til eksamen, til gengæld så afspejler det også min karakter. Jeg plejer at få bedre

karakterer, når jeg har, altså haft så højt adrenalin, at jeg dybest set blakker ud, og fordi jeg ikke rammer muren og lukker ned, så er der ingen grund til at begrænse performanceniveauet i adrenalinen i kroppen.” – Jacob, studerende (interview 13.02.23)

Jacob vælger at presse sig selv til det maksimale, hvor kroppen viser tydelige tegn på udmattelse, hvilket påvises i hans oplevelser af de fysiske konsekvenser som manglende appetit, fysisk ubehag, søvnforstyrrelser og, som han nævner i ovenstående citat, at kroppen næsten falder sammen. Jacob er et tydeligt eksempel på, hvordan konkurrencestaten får studerende til at presse sig til det maksimale på trods af de alvorlige konsekvenser og den risiko, der er forbundet hermed. Konsekvenserne udfoldes yderligere i analysens del 3.

Jacob har flere fællestræk med de studerende, som Bjønness kategoriserer i sin gruppe 1 (Bjønness, 2018, s. 95). De læser på universitetsuddannelser med høje adgangskrav, og ifølge Bjønness får de gode karakterer, Jacob pointerer, at han ikke får høje karakterer, men det er væsentligt for ham ikke at dumpe. Dermed adskiller han sig på det parameter, men han mener ligeledes, at Ritalin er en legitim måde at forbedre præstationsniveauet og pointerer, at han anvender Ritalin, præcist som det er foreskrevet – altså til fokuserings- og koncentrationsbesvær, dog uden at have en diagnose.

Soldat eller sportsudøver

Uddannelsesinstitutionerne har ifølge Pedersen ændret deres måde at uddanne mennesker på. Tidligere handlede det om at uddanne borgerne til at være deltagere i demokratiet, dvs. at være mennesker, som er dannet til at tage ansvar for fællesskabet, være en del af fællesskabet og varetage andres behov og ikke kun egne. Forandringerne afspejles i de ændrede strukturer i folkeskolen, hvor nationale test er indført (Rambøll, 2013, s. 3-13), elever undervises til at kunne gennemføre test, og hvor det handler om at bestå og ikke længere om at forstå. Nu uddannes borgere til ”soldater” eller studerende, som skal kunne varetage Danmarks interesser nationalt og internationalt.

Uddannelsesinstitutionerne er blevet erhvervsrettede, og har til opgave at uddanne mennesket med erhvervsrettet faglighed. Mennesket er ikke noget uden sin faglighed, det er en tom skal. Mennesket er ikke som i velfærdsstaten unikt. Mennesket værdsættes efter sin faglige kunnen og er derved egennyttig og motiveres til at opsøge de individuelle muligheder, der byder sig (Pedersen, 2011 s. 170-172, 191-192) At Pedersen sammenligner studerende med soldater, er at ”sætte det på spidsen”. Der er en tydelig selektering i militæret, hvor få fejltrin og enhver afvigelse gør, at du som soldat fravælges. Pedersens metafor om, at studerende i dag uddannes som soldater til nationernes

konkurrencekamp, kan give os den forståelse, at de optages på uddannelser, efter deres faglige præstation, og internationale elite studerende hentes til Danmark, så den nationale konkurrenceevne øges (Christensen, 2022). De studerende omtaler flere gange, at de skal præstere og få så højt et karaktergennemsnit som muligt for derved at få adgang til de bedste uddannelser – altså et selekteringssystem, der er sammenligneligt med militærets. Derudover skal de kæmpe for statens overlevelse, men de interviewede studerende oplever ikke, at de kæmper i en samlet enhed, som de gør hos militæret, men at de kæmper mod hinanden i en sammenligningsoptik om at være den bedste og mest attraktive for markedet. Men i konkurrencestaten skal enhver arbejdssevne udnyttes, og 90% af de unge skal have gennemført en ungdomsuddannelse. Uddannelsesinstitutionerne har udviklet inklusionsprogrammer med det formål, at alle skal presses ned i uddannelsesparathedskassen. Dette er i stærk kontrast til metaforen om militæret, hvor enhver form for afvigelse frasortes. Studerende som kategoriseres efter Bjønness' kategori 2, har en diagnose, men anvender deres medicin anderledes end forskrevet. I den kategori findes Mette, som medvirker i specialet. Denne gruppe studerende, vil som soldater blive frasortet, men i konkurrencestaten blive inkluderet, da de skal bidrage til staten og arbejdsmarkedets konkurrenceevne for dermed ikke at være en økonomisk omkostning for fællesskabet. Men vi kan betragte soldaten (den studerende) som mennesket, der kæmper alene og hver for sig for vores land, kæmper for, at vi kan bevare vores overlevelse og styrke som stat.

Blandt de interviewede studerende er der påfaldende sammenligninger med cykelrytterne eller elitesportsudøvere eller "bare" sportsudøvere, hvilket Jacob identificerer sig med, men en undersøgelse viser også, at studerende generelt sammenligner PFM med doping i sport (Maier L.J. 2015). Er strukturerne i samfundets uddannelsesinstitutioner befordrende for at have et hold studerende, som er "rene", dvs. ikke anvender PFM, eller er interessen i dag, som Pedersen med sin definition på en konkurrencestat lægger op til, at vi skal skabe rammen for, at den studerende kan udnytte sit maksimale potentiale. Altså studerende, som er "frie" til at handle, men som i virkeligheden handler ud fra de strukturer, som er indlejret hos dem. Dermed er interessen for den studerendes ve og vel minimeret, men tilskyndelsen af de engagerede og arbejdsomme studerende er maksimeret, og vi fremelsker altså resultaterne og ikke processen hos den studerende. Dette belyses også i tidligere afsnit, hvor jeg fremhæver, at den danske regering underskrev Magna Charta Universitatum, som omdefinerede formålet med universiteterne fra at skulle danne mennesker, som kunne skabe og fordybe sig i viden, til mennesker, som skal kunne indgå som aktiver i markedets konkurrenceevne. De studerende i specialet er villige til at anvende PFM, altså forsøge at vise, hvad

et menneske maksimalt er i stand til at præstere, hvilket ifølge de studerende selv er, fordi de er engagerede. De vælger frit, hvordan de handler på samfundets strukturer, men de er påvirket af strukturernes krav om, at de skal uddannes til arbejdstagere, og deres handlinger foretages i overensstemmelse med det. Konkurrencestaten hylder deres evne til at kunne varetage markedets interesse, altså anvende deres potentiale til at bidrage til statens og markedets konkurrenceevne. Jacob og de andre studerende, som anvender PFM, er vidner om en studiekultur som emmer af konkurrence. Pedersen definerer de studerende som soldater i nationernes konkurrence, mens jeg vil betragte dem som sportsudøvere, hvor resultatet er altafgørende, og processen er mindre interessant for samfundet. Forskellen er, at der er belæg for, at doping får sportsudøvere til at præstere bedre, men at der er ikke undersøgelser, som kan påvise, at studerende højner deres akademiske niveau ved anvendelse af PFM (Maier & Schaub, 2015, s. 162) I fodbold hyldes bl.a. Maradona som verdens bedste fodboldspiller, vel vidende at han anvendte doping. Var det nu dopingen, som gjorde ham til verdens bedste, eller havde Maradona et talent, men lige meget hvad hyldes han som den bedste. (Østergaard-Nilsen, 2020) Men det negligeres, at han anvendte PFM for at blive bedre, hvilket er sammenligneligt med blandt andet Københavns Universitets holdning om, at PFM er ikke en tilstrækkelig væsentlig problemstilling til, at der skal handles på den (Agger, 2018). Dermed negligerer nogle universiteter ligesom fodboldforbundene anvendelsen af PFM, så længe deres studerende er blandt de bedste eller opfylder de politiske forventninger om at gennemføre en uddannelse. Dette udfoldes yderligere i analyseafsnit 3.

Karakteren er for alle de studerende en indikator for, hvor de fagligt er placeret i forhold til de bedste. I sportens verden er målscoren og tiden som oftest en indikator på, hvor på listen udøverne placeres. Ligeledes afspejler målscoren og karakteren ikke, hvad mennesket har formået under træningen, fordi det hele afgøres i den 30 minutters eksaminationstid eller i den afgørende kamp, hvor der ikke tages højde for evt. præstationsangst eller andet, som kan forhindre mennesket i at udnytte sit potentiale. For de medvirkende i specialet er PFM en løsning for at kunne bibeholde sin plads på uddannelsen (holdet) eller for at bevare oplevelsen af at være værdig til en plads blandt eliten.

Louise ved, hvad det kræver af hende, hvis hun efter studiet vil være en del af nogle af de store og anerkendte virksomheder. Hun fortæller, hvordan de studerende på jobmesser påvirkes af virksomhederne. De fortæller ikke, hvilke kvalifikationer de prioriterer hos de studerende, men ifølge Louise er de internt på studiet ikke tvivl om, hvad der kræves for at kunne blive en del af de bedste. Dette viser, at det universitet, hun går på, målretter sig erhvervslivet, hvor de studerende

flere gange deltager på jobmesser og præges i retning af, hvad erhvervslivet tilskynder hos de studerende. Louise fortæller, at hun oplever det som et pres og siger, at hun er nødt til at klare det godt:

”Jeg vil ikke sige, det er sådan, altså de direkte siger det, men man kan sådan, altså man ved det lidt godt i hvert fald....Jamen altså, hvis du vil ud til de kendte navne, så altså, så er du nødt til at klare det godt. Og altså. De kan godt nævne, at de vægter en høj faglighed.” – Louise, studerende (Interview 3.3.23)

Ditte Charles fra Studenterrådgivningen er bekymret for den samfundsmæssige udvikling, og at uddannelsesinstitutionerne mister deres dannelseperspektiv og henviser til, at det i dag handler om, hvilke kompetencer underviserne, som er frontmedarbejderne hos uddannelsesinstitutionerne, ønsker, at de studerende skal mestre i stedet for læring og formål. Dette påvirker de studerende, som Kathrine beskriver: *”Det skulle være udenadslære, hvilket er presset nok i sig selv. Du skal kunne det hele.”* (interview 15.02.23). Kathrine fortæller også, at hun oplevede presset så stort, at hun sygemeldte sig et halvt år, hvor hun brugte tiden til at udvikle sin faglighed for derved at være fagligt foran, når hun vendte tilbage på studiet.

Ida har også oplevet, hvordan det på hendes studie handlede om, at de studerende over for deres undervisere skulle bevise deres potentiale. Hun beskriver det således, at det var de *stræberiske* studerende, som var i dialog med lærerne om, hvordan de kunne forbedre sig for at opnå de højeste karakterer. Derved handler det ikke om, hvad den enkelte studerende kan og på sin egen måde formår at præstere, men hvad den enkelte elev maksimalt kan opnå ved at alliere sig med underviseren, og derved også om at få åbnet for adgangen til viden om, hvad den højeste karakter fagligt kræver. Dette førte ifølge Ida til uenigheder i studiegruppen. Hun anvender PFM til at dæmpe sin oplevelse af angst, så indre uro ikke blokerer hendes faglige kompetencer, hvilket gør sig gældende for de studerende, som anvender betablokkere:

”Det var meget sådan, hvis man ikke fik lige så gode (karakterer) eller lagde sig lige så meget i selen, så var det også, som om man ikke tog studiet alvorligt....Og så være mere på over for ens lærer og censor for at få en god karakter og det. Jeg mener mere, det handler om, hvis man gør et godt stykke arbejde, så skal det jo nok gå godt uanset hvad.” - Ida, studerende (Interview d. 20.03.23)

Men Ida fortæller også senere i interviewet, hvordan hun har brugt alle døgnets 24 timer på at ændre egne opgaver efter, hvad underviseren vægtede som høj faglighed. Det vidner om en kultur, hvor tilhørsforholdet, altså fællesskabet, bliver konkurrencepræget, og de studerende påvirker hinanden til at skulle præstere bedre for ikke at falde uden for samfundets og fællesskabets institutionelle strukturer. Den konkurrence, der opstår blandt de studerende, er udtryk for en kultur, som hylder den bedste og ikke den, som varetager fællesskabets behov. (Ehrenberg, 2010, s. 29).

Men de studerende oplever deres faglige evner som afgørende for, hvilke erhvervsrettede muligheder der ligger foran dem efter studiet. PFM mindsker de studerendes faglige usikkerhed i pressede situationer, hvor de mærker utilstrækkeligheden. PFM fremmer de studerendes evne til at handle fremfor at lade utilstrækkelighed og den medførende handlingslammelse overtage. (Ibid.: s. 327)

Det ansvarlige individ

I et samfund, som stiller store krav til den studerende om at tage initiativ, og hvor ansvaret for fiasko er tyngende, er det at anvende PFM et moralsk princip, som gør det muligt at blive bedre, end man egentlig har forudsætninger for (Ibid.: s. 31, 344) Som Petersen så tydeligt forklarer, er studerende, som anvender PFM, bevidste om de krav og det ansvar, samfundet pålægger dem, og de bestræber sig på at efterleve kravene og ansvaret for succes *"with a twist"* (Petersen, 2019, s. 87). De studerende beskriver, at PFM ikke gør dem fagligt dygtigere, men de understøtter kompetencer og evner, som de bruger, når de skal tilegne sig faglighed. Dermed betragter de studerende ikke deres anvendelse af PFM som snyd. En anden undersøgelse viser, at de studerende oplever det mere ambivalent med hensyn til, om PFM-anvendelsen kan betragtes som en måde at snyde sig til en bedre præstation, eller om det drejer sig om at opnå det, de tror, der forventes af dem. (Bjønness, 2018, s. 102-103).

"...de giver den mængde læsestof de må give, og så var der også en henvisning til 150 domme, som fylder 50 sider hver, og dem skal man jo også kunne, men det er ikke officielt læsestof, og lige pludselig så har du jo 2000 sider, mere end de egentlig må give, til 3 forskellige fag, så det er jo altså. – Jacob, studerende (Interview d. 13.02.23)

Jacobs beskrivelse viser en kultur, hvor mængden af læsestof presser de studerende til det maksimale, og hvor den ansvarsfulde studerende som Jacob vælger at anvende PFM for at "overleve" et semester mere, altså tage ansvar for sine faglige evner på studiet og følge med

flokken. Ehrenberg kalder det en ansvarssygdom, at mennesket hele tiden skal realisere sig selv og drages til ansvar for egen succes, hvilket fører til en følelse af utilstrækkelighed (Ehrenberg, 2010, s. 29). De studerende er pålagt et stort ansvar, når de alene som soldater skal repræsentere statens nationale og internationale konkurrenceevne, hvilket let kan skabe en følelse af utilstrækkelighed. Denne utilstrækkelighed forekommer, når ansvaret for fiasko bliver tyngende, altså når Jacob ikke kan leve op til sit ansvar om at være den dygtige studerende, som er velforberedt og fagligt engageret. De studerende kan alle referere til oplevelsen af fiasko, som har medvirket til, at de har følt sig utilstrækkelige, og PFM er så midlet mod fiaskoen. PFM bliver en måde, hvorpå de studerende kan leve op til deres ansvar og undgå at føle sig utilstrækkelig, men tværtimod som en succesfuld studerende, hvilket i konkurrencestaten er et kriterie for det lykkelige liv. (Pedersen, 2011, s. 193) De studerende er så pligtopfyldende og ansvarsbevidste, at de bliver mentalt syge. De nævner her selv oplevelse af generel angst, eksamensangst og panikanfald. Men PFM er en metode til at leve op til det ansvar, samfundets strukturer pålægger dem. Vi risikerer hermed at skabe ”farmakohumane”, altså en gruppe af studerende, hvor neurovidenskabernes og farmakologiens muligheder har magten, og hvor de studerende mister kontrollen over sig selv (Bjønness, 2018, s. 105), fordi PFM er en bekvemmelig måde at håndtere det ansvar, som pålægges dem (Ehrenberg, 2010, s. 313-314). Og denne bekvemmelighed omtales af de studerende på den måde, at PFM bliver ”den lette løsning”, i det øjeblik ubehaget viser sig.

Den dynamiske stat

Tidligere søgte staten at skabe stabilitet, og borgerne var sikret støtte og hjælp fra staten, hvis de mistede deres forsørgelsesgrundlag. Der var en overbevisning om, at alle kunne rammes af arbejdsløshed eller sociale problemer. Konkurrencestaten fremmer i stedet dynamik; alle skal bidrage til markedet, enhver arbejdsevne hos mennesket skal anvendes, arbejdsløshed og sociale problemer betragtes som selvforskyldt eller dovenskab. (Pedersen, 2011, s. 12, 73-74, 197-199)

Anne refererer flere gange i sit interview til, at det for hende har været vigtigt med muligheder, at hun har skullet klare sig godt for at have flere muligheder. Anne definerer sine muligheder ud fra sine karakterer, og jo højere hendes karakter er, jo flere muligheder har hun. Anne siger: *”okay, det skal gå godt, fordi ellers så er det ude med mig-agtigt.”* (interview d. 19.01.23). Fagligheden er for de studerende, som anvender PFM, adgangen til muligheder, mulighederne giver arbejde, og arbejde giver de studerende frihed. Da jeg spørger Louise til, hvordan det ville være, hvis hun fik 4 til eksamen, svarede hun følgende:

”Det altså, det er aldrig sjovt, og man føler, man får hurtigt sådan en tanke om, at, nå, skal jeg egentlig bare droppe ud nu, og har jeg lidt altså, har jeg ødelagt hele min uddannelse.” – Louise, studerende (Interview d. 03.03.23).

De studerende antager, at det for dem er karaktererne, altså resultatet af deres eksamener, som giver dem adgang til et arbejde. De studerende er bevidste om, at de skal skabe så mange muligheder for sig selv som muligt, men de skal også være attraktive for arbejdsmarkedet. Som Louise beskrev det tidligere i analysen, så vægter de anerkendte virksomheder en høj faglighed. De studerende skal derfor være energiske og omstillingsparate i en stat, som er dynamisk, hvor de skal tage de muligheder, markedet byder, for derved at opnå lykke. De studerende er ikke tomme skaller, som ifølge Pedersen ikke er ønskværdigt i konkurrencestaten. De studerende stræber efter høj faglighed, så de bliver konkurrencedygtige individer for arbejdsmarkedet. Den høje faglighed sker på bekostning af de studerendes egne interesser, fordybelser og den kritiske sans, og de frasiger sociale fællesskaber med medstuderende, fordi de er så målrettede mod resultatet af uddannelsen og dermed velovervejede fravælger ting, som ikke er relevant for deres faglige udvikling. Det handler for de studerende om udenadslære, og hvilke færdigheder underviser og uddannelsesinstitution kræver, fremfor læring og et mere overordnet formål med den faglige viden, der hvor den studerende danner sin egen måde at være studerende på. De studerende har alle oplevelser med eksamener, hvor de ikke har formået at vise deres potentiale, hvilket har medført overvejelser om deres ambitionsniveau, om de er værdige til pågældende uddannelse, om tiden er spildt, og nogle har ligefrem, hvis muligheden har været der, taget eksamen igen, til trods for at den var bestået og havde minimal indflydelse på det samlede resultat. Men jeg vil forholde mig kritisk til Pedersens beskrivelse af, at mennesker er tomme skaller uden deres faglighed. Jeg oplever, at vi i dag har et samfund, som har svært ved at rumme mangfoldighed, og hvor mennesker primært anerkendes på deres uddannelse og faglige evner. Det presser de studerende til at opnå så gode faglige resultater som muligt, da samfundet ikke anerkender uuddannede mennesker. Pedersens beskrivelse af, at mennesker er tomme skaller uden sin faglighed, afspejles i mødet med nye mennesker, hvor det, lige efter at man har sagt, hvad man hedder, altid lyder *”hvad laver du?”* – altså hvad bidrager du med? Hermed er de studerende opmærksomme på, at næst efter deres navn repræsenterer deres faglige niveau og uddannelse, hvem de er, hvilket skaber et pres om ikke at være den tomme skal, som ikke bidrager til staten.

Men den dynamiske stat opererer på bekostning af sikkerhed, og de studerende kan ikke vide sig sikre på, om den færdighed, de tilegner sig, også skaber dem muligheder i morgen. Det antages, at

halvdelen af de jobfunktioner, vi har i dag, ikke eksisterer i 2030 (Juul & Østergaard, 2016, s. 7). Derfor fortæller de studerende, at karaktererne skal skabe dem muligheder. Jo flere muligheder de studerende har, jo større er oplevelsen af sikkerheden på, at der også er en mulighed i morgen.

”Ja, hvis du skal videre på nogle videregående uddannelser, der skal du jo have et snit på 9, altså det. Det er ikke, fordi det er svært at komme op på sådan 9, men hvis du ikke er den største bogorm, så er det et problem....Altså du bliver selvfølgelig valgt før andre, hvis du har en højere karakter.” – Mette, studerende (Interview 13.01.23)

Mette har anvendt antipsykotisk medicin under 3 eksamener, fordi hun oplevede meget angst forbundet med at skulle præstere. Ifølge hende er der ingen, som tror på, at hun kan gennemføre en uddannelse. Mette er blandt de 90% af unge, som ifølge regeringen skal have gennemført en ungdomsuddannelse, før de er fyldt 25 år. Hun ved, at uddannelse skaber muligheder for hende, muligheder, som hendes familie ikke har haft. Hun er tydelig omkring, at hun er den eneste, som på nuværende tidspunkt har færdiggjort en ungdomsuddannelse i familien og derfor kan indgå i en stat, som er dynamisk, og hvor det kræves at være omstillingsparat, og hvor det at være selvforsørgende er lig med succes.

Muligheder som frihed eller frisættelse

”Hvor man sådan kan sige, der hersker også nogle fortællinger, som handler om, at muligheder er godt. Og det kan man sige, i udgangspunktet også meget forståeligt, fordi med en usikker fremtid, og hvad kommer til at ske, og hvad for en uddannelse er den bedste at tage. Så, så kan det at have mange muligheder jo også være sådan en slags forsikring. At jo mere jeg har videreuddannet, jo mere jeg har efteruddannet mig, jo mere jeg har til at gå ind i, eller jo mere fleksibel jeg er, omstillingsparat og så videre jeg kan være, jo flere muligheder har jeg. Og det er sådan en eller anden oplevelse af tryghed i forhold til, ligesom det er en tryghed at have en forsikring.” – Ditte Charles fra Studenterrådgivningen (Interview d. 13.03.23)

I et samfund, som er dynamisk, hvor alt er i bevægelse, og hastigheden har aldrig været højere, end den er nu, og hvor den teknologiske udvikling har medvirket til effektivisering og tidsbesparelse, og forandringstempoet for sociale relationer, forpligtigelser, klasser, miljøer, værdier, holdninger m.m. er stigende ifølge professor i sociologi H. Rosa (2014 s. 21-25), kan de studerende ikke vide sig sikre på, om de valg, de træffer, på sigt skaber dem muligheder, eller, om den faglighed og de evner, de har tilegnet sig, i morgen erstattes af andre og bedre løsninger. Det handler, om hvad der

nu er muligt, og ikke som tidligere om, hvad der er tilladt, og de studerende har ikke tid til at være ineffektive (Bjønness, 2018, s. 93). De studerende i dette speciale taler om, at karaktererne og uddannelsesvalg skal skabe dem mulighederne for senere at træffe det frie valg. Flere af de studerende på ungdomsuddannelserne henviser til, at det for dem ikke var nødvendigt med et højt karaktergennemsnit, men at det giver sikkerhed, fordi deres opfattelse er, at det vil give frihed i form af flere muligheder. Med mulighederne opleves frihed, frihed til at kunne vælge blandt de bedste jobs, den bedste uddannelse, til at færdes i de ønskede miljøer og omgivelser osv. Samfundets strukturer er indlejret hos den studerende, som opfatter uddannelse som det eneste rigtige, men underlagt de strukturer er den studerende fri til at vælge de muligheder, uddannelse giver. Mulighederne gør imidlertid ikke de studerende frie, fordi oplevelsen af frihed kræver, at de studerende konstant optimerer deres præstationer. Ehrenberg betegner denne kultur som en individuel præstations- og handlingskultur, hvor de studerende udmattes, fordi manglen på energi og kræfter koster dem oplevelsen af tryghed i en dynamisk stat, hvor trygheden ved mange valgmuligheder aldrig kan opnås, hvilket medfører en følelse af utilstrækkelighed hos de studerende. De skal bruge ressourcer, som de ikke besidder. De studerende, jeg har interviewet, anvender PFM i en stræben efter at udnytte deres potentiale til det maksimale, hvilket for flere ender med at være en flugt fra udmattelsen og en følelse af ikke at slå til – at være utilstrækkelig. I konkurrencestaten er det et påbud, at de studerende skal udnytte de muligheder, som staten giver; derved demonstrerer de, at de tager ansvar for eget liv og opnår således frihed og lykke. (Ehrenberg, 2010, s. 354-355; Pedersen, 2011, s- 191-192)

Hvis vi skal betragte det at anvende PFM som et middel til at opnå frihed, fordi vi bliver bedre, end vi egentlig er, er vi så ikke bare underlagt medicinens virkning? De studerende bliver ikke frie af PFM; de bliver afhængige af medicinens virkning og dermed distancerer de sig fra sig selv, hvor grænsen for, hvad de evner og formår vil blive forskudt, og hvor de underlægges konkurrencekrav om hele tiden at blive bedre, end de egentlig er. En undersøgelse blandt 3056 studerende i Schweiz påviser, at de er bekymrede for, at universiteterne vil øge præstationskravene, når nogle studerende anvender PFM og dermed øger præstationsniveauet. (Maier et al., 2015, s. 8-9). PFM er ikke at frisætte studerende; de underlægger sig tværtimod selv krav om højere præstationsniveau og dermed begrænser de deres egen frihed. Studerende, som anvender PFM, er således med til at bevare og muligvis forstærke kravene om øget præstation, da de demonstrerer over for samfundet, at det er muligt at præstere på et givent højt niveau. Derfor er de studerende i Schweiz berettiget i deres bekymring, da PFM, hvis det foregår i det skjulte, fastholder opfattelsen af, at studerende kan

udholde krav, pres og forventninger, som ellers kan antages at være umenneskelige. Den adfærd og handling, som PFM er udtryk for, er medvirkende til at opretholde og fastholde givne samfundsstrukturer på uddannelsesområdet.

Påbudskultur

Men hvis du ikke havde forberedt dig sådan, for eksempel når du skriver opgaver og sådan noget, så blev det også pointeret. Så der har jo været et eller andet pres på, at de i hvert fald har forventet, at man tog det seriøst. Ida, studerende (Interview d. 20.03.23)

Ida beskriver at hun selv, havde ansvaret for at finde frem til de forventninger uddannelsesinstitutionen havde til hende, og ellers blev det pointeret. Som hun nævner i citatet, var der et påbud om, at hun skulle være seriøs omkring hendes forberedelse. Et påbud som hun oplevede som et pres, for hvordan bør du forberede dig seriøst?

Ifølge Ehrenberg er der sket en kulturel forskydning fra den tidligere forbuds- og lydighedskultur til en kultur med mange påbud, som han kalder handlings- og præstationskulturen. Tidligere handlede det om, at mennesket skulle adlyde tydelige regler og normer, hvor han inspireres af Foucaults teori om det disciplinære samfund. I det samfund, de interviewede studerende er en del af, findes en lang række påbud om, hvad de bør og kan gøre, og en understregning af alle muligheder, de også har. Men påbuddene er for de studerende ikke tydelige, og de skal selv finde ud af, hvad der er muligt, og ikke, hvad der er tilladt. (Ehrenberg, 2010, s. 354)

Men eksisterer det disciplinære samfund ikke længere, handler det kun om, hvordan de studerende på deres egen måde formår at disciplinere sig selv til at handle efter påbuddene? Når Pedersen betragter studerende som soldater i nationernes konkurrence, handler det fortsat om, hvordan samfundets institutioner disciplinerer studerende til at blive de bedste faglige kandidater, og ikke kun om, hvordan de studerende selv finder deres indre initiativ frem. Men dermed er påbuddet også eksisterende, fordi, som de studerende i nogle af interviewene siger, uddannelse er adgang til erhvervslivet, og der forligger et påbud om at handle, men handlingen styres af, at staten har udarbejdet en målsætning om, at uddannelse er lig med arbejde og fællesskab. Dermed forligger der disciplinering i påbuddene, og de studerende giver udtryk for lydighed over for de krav og målsætninger, uddannelsesinstitutionerne pålægger, hvilket er modsiger Ehrenbergs opfattelse af, at lydighedsindividet er erstattet af et individ, som selv tager initiativ til handling og præstation. De studerende er initiativrige, og det kan hævdes, at PFM er et initiativ, men det bliver et initiativ, der

handler om, hvordan de kan være lydige over for de krav og påbud, som konkurrencestaten fremelsker.

Delkonklusion

Konkurrencestaten har stor indvirkning på de studerendes beslutning om at anvende PFM. De oplever, at de skal levere et højt fagligt niveau samt kunne gennemføre en uddannelse. De konkurrerer på samme måde som sportsudøvere, hvor målet er at udnytte det maksimale potentiale i kampen om toppræstationen, mens det hos de studerende er et spørgsmål om overlevelse og fastholdelse på uddannelsen eller topkarakteren, som er afgørende for den acceptable præstation.

De studerende betragter adgangen til mange muligheder som en succes, for dermed kan de indgå i en dynamisk stat, hvor de ikke kan være sikre på, hvad der kræves for at få adgang til drømmejobbet. Men ønsket om mulighederne fastholder de studerende i at skulle øge deres præstationsniveau og dermed også i behovet for anvendelsen af PFM som midlet til at undgå fiaskoer og utilstrækkelighed. Det vides ikke, om brugen af PFM bidrager til et højere præstationsniveau på uddannelsesinstitutionerne, men studerende fra en anden undersøgelse (Maier et al. 2015) er bekymrede for, at det er tilfældet, hvilket kan medvirke til en oplevelse af øget pres, hvor risikoen er, at endnu flere vælger at anvende PFM. Studerende, som anvender PFM, medvirker til fastholde eller øge presset, kravene og forventningerne fra samfundets institutioner, fordi de via deres præstationer beviser, at det umulige er muligt. PFM er midlet til at efterleve påbuddet om at handle for enhver pris for dermed at være lydige over for konkurrencestatens logik om at tage ansvar for egen succes

Analysedel 2

Med en viden om, hvordan samfundets generative strukturer presser studerende i sådan en grad, at de vælger at anvende PFM for at leve op til deres ansvar over for samfundet, vil jeg i analysedel 2 besvare underspørgsmålet: *Hvordan kan præstationsfremmende midler være en coping-strategi?* Dermed vil analysedel 2 belyse de studerendes erfaringer med anvendelse af PFM, som skal bidrage til at besvare specialets problemformulering: *Hvordan kan vi forstå studerendes anvendelse af præstationsfremmende midler?* Jeg bevæger mig nu analytisk nærmere mikro- og meso-niveau. Jeg vil her anvende teorien om det udmattede selv.

Jeg indleder analysedel 2 med kort at sammenfatte, på hvilke områder de studerende på tværs af forskellige uddannelser og uddannelsesniveauer har sammenlignelige oplevelser og meninger.

Dernæst vil jeg fremhæve dele, hvor de studerende adskiller sig fra den samlede forståelse. Det skal give en dybere indsigt i de studerendes fortællinger, men samtidig vise, at jeg som beskrevet i analysestrategien forholder mig tro over for de studerendes meninger og oplevelser.

Der er en forskel på, hvornår de studerende anvender PFM. De, som anvender betablokkere, gør det i eksamenssituationer, altså i det tidsrum, hvor de skal præstere til en mundtlig eksamen. De anvender det for at undgå angst, at "klappen" går ned og fysisk ubehag, og dermed for at kunne fokusere og anvende deres ressourcer på den faglige præstation. I Bjønness' kategorisering af studerende, som anvender PFM, tilhører de kategori 3 (Bjønness, 2018, s. 95).

De studerende, som anvender Ritalin, gør det i forberedelsessituationer op til mundtlige og skriftlige eksamener, men ikke, når de er i selve eksamenslokalet. De beskriver effekten som "at få skyklapper på", at kunne fokusere i længere tid, bedre koncentration, bedre hukommelse og en øget evne til at kunne indlære større materialer på kortere tid. De tilhører Bjønness' kategori 1 (Bjønness, 2018, s. 95).

De 6 studerende beskriver, at deres anvendelse af PFM skyldes en oplevelse af pres (fra medstuderende, netværk, uddannelsesinstitutioner og jobmesser) og generel angst og eksamensangst. PFM er her en lettere løsning frem for at arbejde med de udfordringer, som forårsager behovet for PFM. De studerende har været bevidste om deres beslutning om at anvende PFM, og de har gjort sig overvejelser om fordele og konsekvenser. Ingen af de studerende har oplevet gruppepres eller lignende, de har selv været opsøgende i forhold til PFM som en mulighed for at håndtere det oplevede pres. De studerende legitimerer deres brug med den begrundelse, at det er medicin, som er fremstillet til brug hos både børn og voksne, og dermed er de ikke bekymrede for virkningen og konsekvenserne. Men af konsekvenser nævner de dog fysisk og psykisk ubehag. En studerende nævner også det moralske aspekt, altså at det er ulovligt at få medicin af andre end lægen, og en anden nævner fravalg af sociale fællesskaber som en følge af brugen af PFM.

De studerende er alle enige om, at det handler om eksamenskaraktern og at kunne gennemføre og fuldføre et studie. For nogle af de studerende er det et middel, som anvendes for ikke at dumpe, for andre er det et middel til at kunne opnå de bedste karakterer. De er villige til at gå langt for den endelige karakter, de trodser fysisk og psykisk ubehag, og en vælger at tage eksamener igen, hvis der ikke er givet en tilfredsstillende karakter i første forsøg.

Dele, som udskilles fra en fælles meningskondensering

En af de studerende, Jacob, oplever det ikke forkert at anvende PFM, og han har ingen ”skrupler” over at anvende Ritalin. Han betragter det at anvende PFM som en del af at være et engageret menneske, et menneske med et drive, hvilket i hans optik vidner om, at han er mere dedikeret end andre. Med den fremstilling skiller han sig ud fra de andre studerende, som har anvendt PFM. De andre studerende opleves ambivalente i forhold til deres brug af PFM, de ser ikke andre muligheder i de situationer, hvor de har brugt det (hvilket Jacob heller ikke gør), men de er bevidste om, at det er ulovligt, om, at det er gavnligt, men også om, at andre muligheder som at arbejde med (eksamens)angsten måske er en bedre løsning.

Mette er diagnosticeret i modsætning til de andre (Kathrine blev diagnosticeret med angst, efter hun havde anvendt PFM). Hun får ordineret Quetiapin, som hun 3 gange har anvendt i eksamenssituationer, hvilket medicinen ikke er udskrevet til. Quetiapin er meget sløvende i modsætning til de andre præparater, som de studerende har anvendt. Årsagen til, at Mette har anvendt Quetiapin ligner den, der har fået andre studerende til at bruge betablokkere, nemlig at hun oplever stor angst i eksamenssituationer. Derudover er Mette den eneste i sin familie, som får en ungdomsuddannelse, hvilket for hende er et yderligere pres, idet familien ikke tror, hun gennemfører. Mette tilhører det hun kalder *ungdomsuddannelsens specialklasse*, en klasse tilknyttet ungdomsuddannelsen, hvor de fleste elever har en diagnose, men alligevel er det pres, Mette oplever, ikke anderledes end de andres. Mette har ikke gået i skole i 7 år og oplever derfor et øget pres, da hun fra begyndelsen har en følelse af at være bagud. Mette falder under Bjønness’ 2. kategori (Bjønness, 2018, s. 95). Dermed findes der nogle faktorer som diagnoser, familieforhold og tilhørsklasse på ungdomsuddannelsen, hvor Mette har andre forudsætninger end de andre interviewede studerende.

Ida, Jacob og Louise vil i modsætning til de andre anvende PFM igen. Jacob havde intentioner om at have en mindre mængde Ritalin liggende, da han startede som selvstændig, som en slags sikkerhed. Ida har anvendt betablokkere ved jobsamtaler og har fortsat nogle liggende. Det giver hende tryk, at hun kan anvende dem i pressede situationer. Louise er ikke afvisende over for at anvende Ritalin igen.

At medicinere raske mennesker

- ”Fordi, at der også er tale om stigning i angst og depression og stress blandt særligt de unge mennesker. Og det forener jo med øget medicinforbrug, og når der er så mange, der

har det her, så tyder det jo på et samfundsproblem. Og så tyder det på, at samfundet sætter nogle krav, som er urimelige og overgår folks ressourcer, normale menneskers ressourcer. Så det er helt klart desværre en glidebane, der er kommet nu, samfundsmæssigt.” -

Praktiserende læge (interview d. 08.03.23)

Jeg spørger den praktiserende læge til, hvad hun tænker om, at læger og Det Ethiske Råd har udtalt sig om medicinsk optimering – altså at medicinere raske mennesker for at forbedre eller optimere deres mentale evner (Det Ethiske Råd, 2010, s. 11). Den praktiserende læger har en oplevelse af, at flere og flere i dag medicineres for mentale lidelser. Hun mener ikke, det er optimalt at anvende medicin på den måde, de studerende i her i specialet gør, og hun er enig i Det Ethiske Råds observation om, at grænsen for, hvad der er normalt, forrykkes, og at et normalt menneskes ressourcer ikke længere er tilstrækkelige. Dette bidrager til en generel forståelse af, at menneskets evner ikke længere er tilstrækkelige, hvilket understreges, når studerende vælger at anvende PFM for at opnå øgede evner. Louise fortæller, at PFM giver hende skyklapper på som en hest, Jacob siger, at han kan studere i mange timer flere dage i træk, hvis det er nødvendigt, hvilket bekræfter den praktiserende læges oplevelse af, at et almindeligt menneskes ressourcer ikke længere er tilstrækkelige. Samlet giver det os en forståelse af, at den almene menneskelige koncentrationsevne, hukommelse og fordybelse ikke er tilstrækkelig i uddannelsesmæssige kontekster. Der er en øget risiko for, at de studerende, som anvender PFM, er medvirkende til, at de krav, uddannelsesinstitutioner pålægger, forøges, fordi disse studerende kan ses som bevis på, at studerende generelt har evner, som ikke stemmer overens med det normale. Men er det holdbart og profitabelt, at vi får et hold af eliteakademikere, og er de studerende så udmattede, at de efterfølgende ikke kan begå sig på arbejdsmarkedet uden medicin, og kender vi overhovedet konsekvenserne af anvendelse af PFM på længere sigt? Andre studerende taler om, at uddannelsessystemet ikke opleves rummeligt, når PFM må anvendes, for at studerende ”lykkes akademisk” og derved mister andre kompetencer og kreativitet (Bjønness, 2018, s. 99). De studerende beskriver i deres interviews effekten af anvendelsen af PFM som at få skyklapper på, at de kan ikke kede sig, når de studerer 12 timer i træk, at fysisk ubehag forsvinder, at de husker bedre og oplever sig hyper-fokuserede. Dermed kan vi forstå, at PFM anvendes som medicin for at forbedre personlige egenskaber, udholdenhed og koncentrationsevne. (Ehrenberg, 2010, s. 361). PFM anvendes altså bl.a., fordi den gennemsnitlige koncentrationsevne ikke længere er tilstrækkelig for at fungere godt som studerende. Som beskrevet ovenfor er PFM en metode til at holde fokus, altså have skyklapper på som en hest, for ikke at lade sig distrahere af andre

hverdagsaktiviteter. Det bliver en metode, hvor de studerende har en oplevelse af at forbedre deres indlæringssevner og navigere i en krop, selvom den er præget af angst.

”Jamen, jeg fik et angstanfald til min første mundtlige eksamen. Og så valgte jeg at tænke, så prøvede jeg at bruge mine piller og så blev jeg egentlig bare træt i stedet for, så der ikke rigtig var tid i mit hoved til at få den der, det angstanfald igen.” –

Mette, studerende (Interview d. 13.01.23)

Mette beskriver en angst, som hæmmer hende under eksamen. De andre deltagende studerende beretter om en angst, som hæmmer dem i deres faglige udfoldelse, hvor de er så presset, at ”klappen” går ned. Ehrenberg kalder angst en menneskelig drivkraft, men for de studerende er angsten ikke (an)erkendt som en drivkraft, og de anvender PFM for at dæmpe angsten og øge deres selvkontrol, hvad enten de er diagnosticeret syge eller ej. PFM kan betragtes som bekvemmelighedskabende hjælpestoffer, der placerer sig et sted mellem stoffer og medicin. (Ibid.: s. 279, 313-315)

”Men jeg har overvejet mange gange, fordi der hænger på diverse studier (opslag omhandlende hjælp til håndtering af eksamensangst), og de der, til eksamensangst ikke, hvor man godt egentlig kan få hjælp. Så har jeg tænkt, jeg gør bare det andet ikke, den lette løsning (PFM), eller det, man kender, i stedet for måske, at det handler om noget inde i en selv ikke, om sådan man bliver så nervøs og så bange for, at det ikke skal. Ja, at man ikke skal få en god eksamen. Næ, så jeg har ikke gjort noget ved det, men jeg har da tænkt, at jeg burde tit, men så har jeg kendt det andet, og så.” –

Ida, studerende (interview d. 20.03.23)

Konsekvensen af den bekvemmelige metode, som Ida refererer til i citatet om medicinen er, at de studerende ikke bearbejder dårlige oplevelser. Ehrenberg taler om helbredelsen og om, at de studerende, som anvender PFM, ikke opnår helbredelse, da de ikke lærer at udholde det, som er svært (Ibid.: s. 330-334). PFM kan betragtes som en metode til ikke at opnå helbredelse, altså en tilstand af fysisk, psykisk og socialt velvære, men jeg mener ikke, det er en tilstand, vi som mennesker kan opnå. Livet består af udsving, og dermed vil jeg forholde mig kritisk til, om PFM kan betragtes som medicin, der forhindrer, at de studerende opnår helbredelse. Jeg mener, at PFM er en studiestrategi, som anvendes af de studerende i, hvor presset er højt, f.eks. eksamensperioder, hvor de ikke evner at anvende bedre strategier over for det pres, uddannelsesinstitutionerne sætter dem under. Studerende, som anvender PFM, har ikke dårlige studiestrategier, de praktiserer

tværtimod regelmæssigt bedre studiestrategier, men de føler sig presset til at forbedre deres akademiske færdigheder (Holm et al., 2020, s. 1100). PFM kan derfor forstås som en coping-strategi til at håndtere krav, forventninger og pres fra uddannelsesinstitutionerne i eksamensperioder. De studerende forbinder deres anvendelse af PFM med præstationspres og forstår deres brug som en måde at håndtere de samfundsmæssige og uddannelsesmæssige krav om at præstere godt (Bjønness, 2018, s. 92). Det er studerende, som efterlever samfundets forventninger om, at de får en uddannelse, som skaber dem muligheder i erhvervslivet for dermed at kunne tage ansvar for eget liv.

Utilstrækkelighed og den deraf tilhørende skam

”Der var jo mange fra min klasse, der havde set hvordan jeg reagerede. Også altså til fremlæggelser og sådan noget. Og når vi skulle lave skriveøvelser og sådan, der mindede om eksamenssituationer, så kunne jeg jo også godt få de der angstanfald, og Det var jo ikke noget jeg synes var fedt. Altså jeg var vildt flov over at det var sådan jeg reagerede.” - Anne, studerende (Interview d. 19.01.23)

Jeg har flere gange i analysen beskrevet, hvordan de studerende, jeg har interviewet, oplever, at de er utilstrækkelige, eller som Anne beskriver i citatet, at hun oplevede sig utilstrækkelig i en situation som mindende om eksamen, fordi hun fik angstanfald og derfor ikke kunne vise hendes potentiale, og dermed skammede sig overfor sine medstuderende. De føler sig utilstrækkelige, når de ikke opfylder kravene om at være den bedste studerende. Utilstrækkelige, når de anerkendte virksomheder vægter høj faglighed, som Louise beskrev i analysedel 1. Utilstrækkelig, når sociale fællesskaber og studierelaterede foreninger må fravælges til fordel for den høje faglige præstation, når Anne fravælger alkohol til sin afsluttende fest, fordi hun har anvendt PFM tidligere på dagen. Utilstrækkelige over for netværkets forventninger og målsætninger, hvor høje karakterer giver mere anerkendelse. Utilstrækkelige i eksamenssituationer, når de dumper eller får en lavere karakter end ønsket, hvor udfaldet for den studerende ikke er acceptabelt, og hvor PFM bliver en coping-strategi for at opnå en højere faglig præstation ved reeksamen. Men de studerende er alle bekendt med eksamenssituationer, hvor karakterudfaldet ikke har været, som de har ønsket, et udfald, som har medført en oplevelse af fiasko, som de sidenhen har taget ansvaret for ved at anvende PFM i en søgen efter succes ved højere karakterer og efter at undgå den skamfulde følelse, en dårlig karakter medbringer. Netop fordi de selv er ansvarlige for deres resultater, placerer ingen af de studerende,

som anvender PFM, en del af forklaringen på deres problemer på studiemiljø, uddannelsesinstitutioner eller noget helt tredje.

”Jeg er også gået op til en eksamen og dumpet med vilje, for at se hvad eksamen var. Og så simpelthen brugt sommerferien på at læse op.” – Kathrine, studerende
(Interview 15.03.23)

Det er de studerendes eget ansvar, at eller om de lykkes (som beskrevet i analysedel 1), og det er derfor, de deltagende studerende får en oplevelse af at være utilstrækkelige, når deres evner ikke rækker i den afgørende situation. Det er frygten for at fejle, frygten for, at angsten skal overtage kontrollen over kroppen i eksamenssituationer og dermed fratage dem muligheden for at bevise deres faglige evner og værd, det er denne frygt, som kontrolleres med PFM.

”Enkeltindividet kan desuden blive stadig mere bekymret og angst for at fejle og ikke slå til og være god nok i konkurrencen og dermed ende som en skamfuld taber i konkurrencen om de bedste karakterer, uddannelse, jobs og partnere.” (Jørgensen, 2023, s. 266)

Når de studerende oplever sig som utilstrækkelige, føler de sig skamfulde. De frygter at ende som fiaskoer, som de selv er ansvarlige for. De studerende anvender PFM, så de ikke skal skamme sig over deres manglende præstationer. De studerende refererer til, at dårlige karakterer eller risikoen for ikke at gennemføre uddannelsen, er afgørende faktorer for, at de anvender PFM. Skam kan begrænse menneskers selvudfoldelse og trivsel (Ibid.: s. 261). Kathrine beretter om i forrige citat en eksamen, hvor hun bevidst har valgt at dumpe for at anvende sommerferien på at læse op. Nogle af de andre beretter om, at det er ”ude med dem”, hvis de ikke får en høj karakter. Dette er beretninger, hvor den destruktive skam er drivkraften for, at de studerende anvender PFM i flugten fra skammen og dens konsekvenser, og for risiko for mistrivsel og handlingslammelse. Kathrine er den eneste af de studerende, som oplever skam forbundet med at anvende PFM, til trods for lovning om anonymitet, var Kathrine bekymret for at deltage i dette speciale, fordi hun stadig oplever skam forbundet med at have anvendt PFM, også derfor hun kun har gjort det en gang.

Studievejlederen oplever en øget tendens blandt studerende generelt til, at de bliver vurderet på mange parametre: Hvordan de fremstår over for venner, familie og på de sociale medier. Følgende er også gældende for de studerende, som anvender PFM, hvor de beretter om, at familierne i ønsket om det bedste liv for deres kære også opfordrer dem til at gennemføre en uddannelse – altså

ligestilles uddannelse med adgangen til et lykkeligt liv. Det demonstrerer, at politiske beslutninger implementeres som strukturer i samfundet som beskrevet i analyse del 1, som derefter indlejres i de studerendes netværk og dermed slår igennem i deres adfærd.

”Det var ikke, fordi jeg tror mere altså, men selvfølgelig fik man mere cadeau, hvis du kom hjem med en høj karakter, end hvis du kom hjem med en middelmådig karakter. Og så vil man jo gerne have en høj karakter, ikke. Fordi ja, jeg tror bare, det gav sådan mere anerkendelse også, både derhjemme, og hvis man sagde det udadtil, kontra, hvis man nu havde fået 7, eller. Så er det ikke det samme, så var det godt, men der var ikke samme anerkendelse for det.” – Ida, studerende (Interview 20.03.23)

De studerende oplever en forskel fra mennesker omkring dem med hensyn til, om de har evnet at opnå det bemærkelsesværdige resultat, som skaber anerkendelse og succes, eller om de har fejlet som studerende. Ida oplever en mærkbar forskel fra omverdenen, hvis hun leverer en toppræstation, og her kan man igen sammenligne med sportens verden, hvor vi hylder fodboldspilleren, som scorer målet, uagtet hvad det har krævet, og hvilke midler der har været anvendt for at undertrykke signaler om stress, angst, frygt, utilstrækkelighed og den dertilhørende skam. Det samme sker for studerende, som anvender PFM. Ida handler derfor efter, hvad hun oplever vil fremme den største anerkendelse fra omverdenen.

Oplevelsen af pres

Alle studerende italesætter oplevelsen af pres, men det er forskelligt, hvorfra de studerende nævner, at presset stammer fra. I det lige gengivne citat fra Ida er det hendes oplevelse, at familien værdsætter høje faglige præstationer og dermed giver hende anerkendelse. Ida kommer fra en velstillet og højtuddannet familie, og forventningerne til Ida er høje. Anne fremhæver som Ida, at familien havde et ønske om, at hun fagligt skulle klare sig godt, Anne forklarer at det ønske mistolkede hun til, at familien forventede, at hun fagligt præsterede højt. Jacob derimod fortæller, at ingen havde forventninger til ham, men erkender, at familien var fastlåst på, at Jacob skulle have en uddannelse. Jacob fortæller flere gange om frygten for at dumpe, og at han har benyttet sig af 3. forsøg ved flere eksamener. Derved kan jeg forstå, at det er et pres for Jacob, når familien insisterer på, at uddannelse er den eneste mulighed for ham.

Kathrine og Louise beskriver ikke netværk som en faktor, der udøver pres. Deres oplevelse af at være pressede kommer fra usikkerheden over, hvilke kvalifikationer erhvervslivet værdsætter, og over måden, uddannelsen er struktureret på. Dette er faktorer som samtlige studerende oplever.

Kathrine nævner udenadslære, Louise pointerer jobmesser, Ida fremhæver, at de som studerende skal "alliere" sig med underviser, og den interne konkurrence, der er mellem de studerende, Jacob henviser til store mængder pensum, Anne vælger en ungdomsuddannelse, hvor hun ved, fagligheden og forventningerne til de studerende er høje, og Mette nævner, hvordan karakteren er afgørende for hendes fremtidige uddannelsesvalg. Til trods for at de studerende repræsenterer forskellige uddannelser og uddannelsesniveauer, adskiller de sig ikke i forhold til det pres, de møder fra samfundets uddannelsesinstitutioner.

"Jeg havde en stor frygt, da jeg startede på studiet, fordi at jeg ikke havde gået i skole i 7 år. Så jeg var, jeg var nervøs, og da jeg gik ud i niende klasse, var jeg ikke ligefrem den bedste i klassen. Jeg tror, mine forventninger var, at jeg var nødt til at præstere 10 gange bedre, end jeg normalt ville gøre, fordi at jeg havde så meget mere at miste, og jeg havde så meget mere, jeg skulle bevise og det er ikke noget, jeg føler mere. Jeg vil gerne have pæne karakterer, men det er ikke vigtigt." – Mette, studerende (Interview d. 13.01.23)

Mette oplever, at hun har meget mere at skulle bevise, fordi hun modsat Ida har en familie, som ikke forventer, hun kan gennemføre en uddannelse. Mette kommer fra en familie, hvor ingen har en uddannelse. Mette har ikke været en del af en uddannelse i 7 år, og studievejlederen fortæller, at studerende i dag er særligt pressede omkring studiestart, fordi der hersker nogle implicite forventninger til at være studerende. Forventninger, som studerende forsøger at leve op til, men som også gør, at nogle studerende kan få oplevelsen af ikke at høre til, hvis forventningerne opleves for svære at leve op til. Hermed kan vi forstå, at Mette har været underlagt et større pres, idet hun skal bruge langt flere ressourcer på at tolke de implicite forventninger og rekonstruere sig med en identitet som den rigtige studerende, fordi hun har været ude af uddannelsessystemet i 7 år.

Jeg kan og skal ikke vurdere, hvem af de studerende som er mest presset, men der er vigtige forskelle i, hvordan de oplever presset, og væsentlige områder, hvor de alle oplever pres. Men mennesker sammenligner sig med hinanden, og andres holdninger til de studerende er også væsentlige, men det, som faktisk er gældende, er sammenligningen af deres faglige præstationer. Derfor vil de studerende sammenligne karakterer og præstationer, hvilket pålægger den enkelte et yderligere pres (Festinger, 1989, s. 135) Flere af de studerende beretter om, hvordan de interagerer med medstuderende, om, at de deler eksamens karakterer, om, at studiemiljøet er konkurrencepræget, og flere siger direkte, at de sammenligner sig med de andre. Mennesker har

trang til at selvevaluere deres meninger, holdninger og evner i de grupper de har et stærkt tilhørsforhold til – for de studerende finder sammenligningerne sted på deres uddannelsesinstitution. De studerende sammenligner sig med de studerende, som har evner, der er på niveau med deres egne eller bedre. De vil ikke sammenligne sig med studerende, hvis evner er dårligere, hvilket befordrer et konkurrencepræget miljø, som igen skaber et øget pres (Ibid.: s. 150; Hoffman m.fl., 1989, s. 176). De deltagende studerende anvender alle PFM som coping-strategi til at håndtere det pres, de er fælles om at opleve, men også det pres, de hver for sig oplever i forskellige mere individuelle kontekster.

Delkonklusion

Pres er årsag til, at de studerende har anvendt PFM som coping-strategi over for pres fra uddannelsesinstitution, omverdenen og det deraf følgende indre pres. De anvender PFM for at kunne bevare deres position blandt deres medstuderende, så de kan sammenligne præstationer og færdigheder med andre med samme uddannelsesbaggrund og evner.

De anvender PFM mod frygten for den fiasko, de alle har oplevet i eksamenssituationer. Denne fiasko medførte en oplevelse af at være utilstrækkelig, ikke at slå til som studerende, og som menneske, og ikke at leve op til ansvaret over for staten. PFM er for de studerende medicinen, som fjerner følelsen af skam og angst og accelererer deres normale koncentrations, udholdenheds- og hukommelsesevner. Derfor er PFM at betragte som en coping-strategi til at undertrykke ubehagelige følelser, som viser sig under eksamener, eller til at optimere den studerendes evner til at yde det maksimale i forberedelsestiden op til eksamener.

Analysedel 3

I de foregående analyseafsnit har vi fået viden om, hvordan samfundets generative strukturer påvirker de studerende til at anvende PFM. Der er skabt forståelse af, at PFM for de studerende er en coping-strategi mod press forventninger og krav. I analysedel 3 vil jeg besvare undersøgelsesspørgsmålet: *Hvordan kan vi anvende de professionelles perspektiv i forståelsen af studerende, som anvender præstationsfremmende midler?* Det bidrager til, at specialets problemformulering kan besvares: *Hvordan kan vi forstå studerende, som anvender præstationsfremmende midler?* Jeg vil her inddrage teorien om sociale misforståelser, som jeg “låner” fra de professionelles beskrivelser, om at de anvender i praksis.

I følgende afsnit vil jeg fokusere på de professionelle og deres erfaringer, oplevelser og meninger, når de møder studerende på uddannelsesinstitutionerne. Ingen af dem har fokus på eller kendskab til studerende, som anvender PFM, men de har viden og meninger om studerende generelt, som kan overføres og skærpe vores forståelse af studerende, som anvender PFM. De professionelle, som udgør det empiriske grundlag, er:

- Misbrugskonsulent, han er dagligt til stede på forskellige ungdomsuddannelser. Han underviser, rådgiver og arbejder med forebyggelse af misbrug af alkohol og stoffer i samarbejde med forskellige ungdomsuddannelser.
- Studievejleder, som er tilknyttet forskellige ungdomsuddannelser i to kommuner; hun har derfor et kendskab til forskellige studerende og kan udtale sig mere generelt, men også om, hvordan uddannelsesinstitutioner håndterer trivsel hos de studerende.
- Ditte Charles psykolog og rådgiver fra Studenterrådgivningen, som arbejder med udviklende og forebyggende tiltag vedrørende studerendes trivsel. Hun rådgiver også individuelle studerende. Hun kan bidrage med en generel beskrivelse af uddannelsesinstitutionerne, men også deres forskelligheder.
- Praktiserende læge, som modtager henvendelser fra studerende, når de evt. skal sygemeldes fra studie, men har (naturligvis) også den medicinske fagkundskab.

Der er mange, som gør det

”Det, man sådan helt grundlæggende siger, det er, at hvis man har en forkert tænkning, altså hvis man tror, at flere mennesker gør noget i højere grad, end de egentlig gør, så skaber det et falsk eller et indirekte gruppepres. Altså det her med at man selv måske er mere tilbøjelig til at tage ud og drikke flere gange, end man egentlig har lyst til, eller drikker mere, end man har lyst til, fordi man tror, det gør alle andre også. Så det, man siger, det er bare, at flertalsmisforståelser skaber falsk gruppepres, og det er det, vi har en snak med dem om.” – Misbrugskonsulent (Interview d. 28.02.23)

Ved transskriberingen var der et væsentligt forklaringsperspektiv hos misbrugskonsulenten, studievejlederen og studenterrådgiveren, som var tydeligt. De har nemlig på tværs af forskellige arbejdsområder fokus på, hvad studerende tror, andre studerende gør, føler eller oplever. Misbrugskonsulenten er opmærksom på, hvordan de studerende forholder sig til andre studerendes alkohol- og rusmiddelvaner. Studenterrådgivningen fremhæver, at de studerende kan have

antagelser om, at alle de andre har det godt, alle andre har forstået pensum, og at alle andre placerer sig inden for normalfordelingskurven, hvilket kan være årsag til yderligere pres og oplevelse af utilstrækkelighed, hvis den studerende ikke oplever det samme for sig selv. Studievejlederen beretter om studerende, som oplever ensomhed, angst eller depressive tilstande, men som ikke deler følelsen med andre, og de får derfor ikke den tilstrækkelige støtte, fordi de tror, at de er alene med de problemer, hvilket kan medvirke til yderligere mistrivsel. De professionelle er meget opmærksomme på denne problemstilling i deres arbejde på uddannelsesinstitutionerne, og de bruger tid på at undervise de studerende i flertalsmisforståelser. Som beskrevet i problemfeltet vægter de professionelle at tale i åbne fora om de problemstillinger, som i deres optik hersker på uddannelsesinstitutionerne. De tilgår ikke problemstillingen som en, der er båret af den enkelte studerende, og fokuset fjernes dermed fra den enkelte studerende. De satser i stedet på at italesætte og afdække de implicite forståelser af det at være studerende, at være i trivsel eller mistrivsel og hele spørgsmålet om misbrugsvaner. Det gøres som led i undervisningen eller i større forsamlinger. De professionelle, og herunder også den praktiserende læge, giver tydeligt udtryk for, at en problemstilling som anvendelse af PFM ikke skal betragtes som et individuelt anliggende for den pågældende studerende, men at de grundlæggende årsager skal klarlægges, og at problemstillingen skal betragtes i lyset af det, Ditte Charles kalder det en usund kultur. Men ingen af de professionelle har på nuværende tidspunkt tiltag over for eller fokus på studerende, som anvender PFM. Studievejlederen bekræfter, at hun ikke spørger ind til, om studerende anvender PFM, og Ditte Charles kan heller ikke give et entydigt svar på, hvorfor denne gruppe studerende ikke er i deres fokus. Den praktiserende læge ønsker et større samarbejde med uddannelsernes studievejledere med henblik på, hvordan de sammen kan understøtte den studerendes trivsel. Lægen har ikke udskrevet medicin til studerende, men bekræfter, at der er stor forskel på, hvor letsindige praktiserende læger er med at udskrive medicin til studerende. Misbrugskonsulenten tilrettelægger sin indsats efter, hvad nyeste forskning og ungeprofilundersøgelsen viser om studerendes misbrug, og dermed bliver studerende, som anvender PFM, ikke en del af hans målgruppe (uddybes senere).

Studievejleder, Ditte Charles fra Studenterrådgivningen og misbrugskonsulenten er alle bevidste om flertalsmisforståelser, og hvordan de kan skabe indirekte gruppepres, medvirke til, at studerende får oplevelser af at være forkerte, og legalisere forbrug eller brug, fordi den studerende tror, at mange gør det samme. Flertalsmisforståelser afstedkommes af sociale misforståelser, og nært beslægtet hermed er social overdrivelse. Jacob mener, der er mange, som anvender PFM, Mette og Ida

refererer til flere, de kender som anvender PFM, Kathrine beskriver medstuderende som nysgerrige på PFM. Alle oplevelser, som afstedkommer social overdrivelse, udfoldes i følgende.

Social overdrivelse

”Jeg kommer i hvert fald bare sådan til at tænke på igen, at der, at folk, de tager ADHD medicin i forbindelse med studiet, for så at det hjælper dem.” – Louise, studerende (Interview d. 03.03.23)

Jacob, Louise og Mette beretter om at have kendskab til andre, som anvender PFM. Det, som kendetegner de tre studerende, er, at Louise og Jacob har erhvervet medicinen fra andre, Mette har anvendt sin receptpligtige medicin på anden vis, end den er foreskrevet fra lægen. Louise og Jacob legitimerer til dels deres brug med, at andre eller ligefrem mange andre studerende også anvender PFM. Kathrine og Ida er bekendt med, at andre anvender PFM, men omtaler det ikke som ”mange”. Mette derimod er undrende over, at medstuderende tør bruge andres receptpligtige medicin, da hun selv har dårlige erfaringer med at anvende medicinen anderledes, end det er foreskrevet. Dermed kan jeg ikke forklare, om det i Mettes tilfælde er det, at hun er vidende om, at andre anvender receptpligtig medicin under studiet, som har medført, at hun også har gjort det, men det kan give en forståelse for, hvorfor hun har fået ideen til at prøve. Anne er den eneste, som ikke har kendskab til andre, som anvender PFM, og som er af den opfattelse, at det ikke er udbredt blandt studerende. Men vi ved fra en undersøgelse i Tyskland, at 84% af 8000 studerende har hørt om anvendelse af PFM (Maier & Schaub, 2015, s. 159), og deraf kan vi forstå, hvorfor studerende har en oplevelse af, at flere anvender PFM, end det faktisk er tilfældet.

Som beskrevet i analysedel 2 er et væsentligt psykologisk element i det at være menneske, at vi sammenligner vores holdninger, meninger og evner med den gruppe eller det miljø, hvortil vi oplever et tilhørsforhold (Festinger, 1989, s. 134). Det bidrager til at forstå social overdrivelse, og de professionelle forklarer, hvordan de anvender social pejling i deres arbejde – altså hvordan misforståede normer blandt de studerende kan ændres ved italesættelse (Balvig & Holmberg, 2014 s. 15). De professionelle nævner flertalsmisforståelser, altså at flertallet af de studerende har en oplevelse af, at noget er sandt, som ikke er det. Anvendelsen af PFM kan ikke forklares med flertalsmisforståelser, idet de studerende ikke henviser til, at flertallet anvender PFM, men den kan forklares med social overdrivelse (Balvig & Holmberg, 2014, s. 21). Med den forståelse, at de studerende sammenligner sig med hinanden i det, vi kan betragte som et konkurrencepræget miljø eller fællesskab (Hoffman et al., 1989, s. 176), kan forklaringen om social overdrivelse benyttes. De

studerende, som anvender PFM, har en forventning om eller tror, at flere anvender PFM, fordi de færdes på en uddannelsesinstitution, hvor de sammenligner sig med de andre, som anvender PFM. De sammenligner sig med andre med samme holdning til PFM, hvilket skaber en forventning om, at flere bruger det, fordi vi som mennesker tillægger afvigende adfærd mere opmærksomhed. Derved får de studerende en overdreven forestilling om, hvor udbredt anvendelse af PFM er (Balvig & Holmberg, 2014, s. 22). Jacob fortæller i sit interview, at der, hvor han modtog medicinen, var der mange piller, som hurtigt var afsat. Jacob tror, at pillerne er solgt til andre studerende, hvilket vi ikke kan vide, men den observation, Jacob gør, medvirker til, at han har en opfattelse, af at mange studerende anvender PFM.

Jeg har ikke undersøgt omfanget af studerende, som anvender PFM, men henviser til Djøf's undersøgelse, som viser, at 8% af de studerende anvender PFM (Djøf, 2018), hvilket vidner om social overdrivelse med den øgede risiko, at adfærden bliver en norm blandt studerende, fordi de studerende henviser til at mange anvender PFM, her kan diskuteres om 8% er indbegrebet af mange. Dermed kan italesættelse som de professionelle henviser til, at de anvender ved andre problemstillinger hos de studerende antages at kunne have effekt - også kaldet social pejling (Balvig & Holmberg, 2014 s. 15).

Norm ↔ adfærd

Som beskrevet i analysedel 2 er studerende, som anvender PFM, medvirkende til opretholdelse af samfundets krav og forventninger, men social overdrivelse bidrager også til at opretholde og øge risikoen for, at flere studerende anvender PFM. PFM kan ikke ligefrem karakteriseres som en norm, men når der er studerende, som tror, at flere eller mange studerende anvender PFM, er der en øget risiko for, at denne adfærd kan ende med blive betragtet som en norm, hvilket får konsekvenser for de studerendes adfærd, da normer jo påvirker adfærd og omvendt. (Balvig & Holmberg, 2014, s. 23).

”På universitetet der var der faktisk en, det kontor, jeg arbejdede på, der havde fået sin lillesøsters piller eller et eller andet. Hendes mor havde opfordret hende til at sælge, fordi moderen havde hørt, man kunne for pengene for dem. Og jeg skal ikke kunne sige præcis, hvem det blev solgt til, men der var rigtig mange piller, og de var rigtig hurtigt væk.” – Jacob, studerende (interview d. 13.02.23)

Det, som karakteriserer normer ved social overdrivelse, er, at de er forbundet med en risikoadfærd, dvs. at der er en betydelig risiko for, at den, der udfører overdrivelseshandlingen, eller andre kan

skades (Balvig & Holmberg, 2014, s. 15). Flere af de studerende, som anvender PFM, legitimerer deres brug med en tro om, at mange eller flere studerende anvender PFM, fordi de sammenligner sig med andre i det miljø, de færdes. Derudover beretter de studerende om at have modtaget medicin af medstuderende, og at de har involveret nysgerrige medstuderende i effekten af medicinen, hvilket i social sammenhæng kan medvirke til en forskydning af meninger og holdninger hos medstuderende, som derfor selv prøver det. Giftlinjens fund om, at flere studerende har henvendt sig og beretter om salg af PFM på universiteter og i skolegårde (medicinsktidsskrift.dk), underbygger desuden, at der er en øget risiko for, at PFM blandt studerende kan blive en norm, som i høj grad styrer de studerendes adfærd (Balvig & Holmberg, 2014, s. 15).

Med henvisning til specialets problemfelt findes der alvorlige fysiske bivirkninger ved anvendelse af PFM, som flere af de studerende er bekendte med. Desuden har Anne fravalgt betydningsfulde fællesskaber pga. den sløvende effekt af medicinen. Det kan diskuteres, om Annes fravalg kan betegnes som risikoadfærd, men gentagne tilfælde af fravalg af betydningsfulde sociale fællesskaber kan medføre social isolering, hvor risikoen for mistriivsel ifølge WHO øges (Sundhedsstyrelsen). Kathrine er bevidst om, at PFM er ulovligt og derfor har strafferetlige konsekvenser, hvilket har afholdt hende fra at anvende det mere end en gang. Desuden pointerer de studerende, at de oplever konsekvenser som udmattelse, søvnløshed, hovedpine, manglende appetit, fravær af sociale relationer og moralske dilemmaer forbundet med anvendelse af PFM. Andre undersøgelser fremhæver, at studerende mister sig selv (Bjønness, 2018, s. 105), at der er risiko for afhængighed, rastløshed, irriterbar og aggressiv adfærd, psykoser og depressive tilstande (Maier & Schaub, 2015, s. 157) ved anvendelse af PFM. Der er derfor alvorlige bivirkninger og konsekvenser forbundet med anvendelse af PFM, men der er mangel på studier, som undersøger, hvilke konsekvenser anvendelse af PFM kan have på længere sigt (Maier & Schaub, 2015, s. 162).

De professionelle funktion

Det fremgår på tværs af interviewene med de professionelle (med undtagelse af den praktiserende læge), at et af deres indsatsområder over for de studerende er social pejling (Balvig & Holmberg, 2014, s. 59). De er opmærksomme på de studerendes trivsel, de italesætter tabuer forbundet med alkohol- og rusmiddelmisbrug, de taler frygten væk fra de studerende, og de forsøger at normalisere nogle af de følelser og oplevelser, de studerende har, i den overbevisning, at det nedbringer mistrivlsen.

Ingen af de professionelle, som arbejder på uddannelsesinstitutionerne, har fokus på studerende, som anvender PFM. Dette speciale er ikke optaget af at foreslå indsatser over for studerende, som anvender PFM, og derfor vil det ikke rumme en dybdegående undersøgelse af, hvad de professionelle funktioner er. Under databearbejdningen opstod dog nogle påfaldende sammenhænge, som jeg ikke kan forklare, da det kræver yderligere undersøgelser, men jeg kan i hvert fald fremhæve dem. Misbrugskonsulenten har således fokus på, hvad ungeprofilundersøgelsen påviser som det rusmiddel, flest studerende anvender, og han målretter sin indsats med det udgangspunkt. Ungeprofilundersøgelsen måler ikke på anvendelsen af PFM, og derfor vil studerende, som anvender PFM, ikke blive en del af hans målgruppe (Assens kommune, 2023). Derudover er misbrugskonsulenten fokuseret på studerende med stigende fravær. Studerende, som anvender PFM, er ofte engagerede og har derfor ikke et stigende fravær eller en adfærd, der påkalder opmærksomhed. De leverer det, uddannelsen kræver af dem, og derfor bliver de ikke henvist til misbrugskonsulenten. Studievejlederen fortæller, at de i deres oplæg til studerende har en slide om PFM og den risiko, der er forbundet med anvendelsen. Det er individuelt fra rådgiver til rådgiver, om det er et emne, de berører. Louise bekræfter, at hun er blevet inspireret til at anvende PFM, fordi hun blev bekendt med det på sin tidligere ungdomsuddannelse. Det kan være en grund til, at emnet skal uddybes og ikke kun omtales med en henvisning. Dermed kan det blive et indslag, der befordrer inspiration og nysgerrighed frem for afholdenhed af PFM hos den studerende. Derudover fremhæver studievejleder, at de ikke spørger de studerende til, om de anvender PFM, og derfor ikke er vidende om problemstillingens omfang. Ditte Charles har som studievejlederen ikke haft fokus på problemstillingen, men bekræfter, at hun for nylig er blevet bekendt med den og er bekymret for, at der vil forekomme en stigning af studerende, som anvender PFM, fordi *”det er udtryk for en usund kultur”* (Interview d. 13.03.23).

”Det er for svært at få hjælp” – Kathrine, studerende (Interview d. 15.02.23).

De studerende, som anvender PFM, er ofte ikke bekendt med, hvor de skal søge anden form for hjælp. Kathrine beretter om, at det er for svært at få hjælp, hvilket hun oplevede, da hun blev sygemeldt fra studiet. De studerende, som anvender PFM, befinder sig i en ”gråzone”, hvor de medicinerer sig fra den mistrivsel, som studievejlederne og Ditte Charles fra Studenterrådgivningen ellers har redskaber til at håndtere, og de udviser ikke den misbrugsadfærd, som misbrugskonsulenten fokuserer på. Når der ikke findes undersøgelser om, hvordan vi skal forstå studerende, som anvender PFM, med undtagelse af (Bjønness 2018), så kan det være svært for de professionelle at yde den rette indsats. Studerende, som lider af stress eller mentale

helbredsmæssige udfordringer relateret til uddannelse, skal ifølge undersøgelser informeres om effektive coping-strategier i stedet for at bruge PFM, og derudover skal de oplyses om konsekvenser og bivirkninger (Maier & Schaub, 2015, s. 162). Nogle af de studerende har i deres interviews fortalt, at de er bekendt med andre strategier til at håndtere det ubehag, de oplever, men de har ikke ressourcerne til at lære at anvende andre strategier pga. den mængde pres, de er underlagt, som beskrevet i analyse del 1. Der er professionelle på uddannelsesinstitutionerne, som forsøger at udvikle andre og bedre coping-strategier, der er tiltænkt studerende, som føler sig presset, men ansvaret ligger ikke kun hos de professionelle på uddannelsesinstitutionerne, det ligger også i sundhedssektoren, hos medicinalfirmaerne og i netværket (Maier & Schaub, 2015, s. 162).

“Stor forskel. Ja det oplever jeg, og også hvor alvorligt man tager det her med trivsel.” - Interview, Ditte Charles fra Studenterrådgivningen (d. 13.03.23). Der henvises i citatet til at Ditte Charles oplever stor forskel på de forskellige uddannelsesinstitutioner, hvordan de prioriterer indsatserne omkring trivsel hos de studerende, hvor den nogen steder er næsten helt fraværende. Denne beretning er studievejlederen enig i.

Udover at skabe en forståelse og viden om studerende, som anvender PFM, er det nødvendigt at sikre, at problemstillingen ikke evt. negligeres af uddannelsesinstitutionerne. Jeg fremhævede i analysedel 1, at Københavns Universitet ikke anser brugen af PFM som en væsentlig problemstilling, og flere studievejledere, som jeg har haft kontakt til, svarer ligeledes, at brugen af PFM er ikke en problemstilling, de oplever eller har fokus på. I konkurrencestaten er uddannelsesinstitutionernes opgave at få de studerende parate til arbejdsmarkedet, og de bliver økonomisk belønnet med flere bevillinger for de studerende, som færdiggør deres studie (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019), og de opfylder Magna Charta Universitatum-aftalens formål. Jeg kan derfor forstå, at uddannelsesinstitutionerne ikke har et væsentligt incitament til at iværksætte foranstaltninger til at forebygge eller nedbringe brugen af PFM, fordi studerende, som anvender PFM, udfylder rollen som den perfekte studerende, der er parat til opfylde markedets krav. De gennemfører en uddannelse, hvilket bidrager til, at uddannelsesinstitutionerne kan opnå den økonomiske fordel, der er forbundet hermed, og staten kan bibeholde sin plads på det konkurrerende internationale marked.

Delkonklusion

De professionelle, som bidrager til specialet, er alle bekendt med social pejling, som de anvender ved problemstillinger, der vurderes som fremherskende hos de studerende. Social overdrivelse kan

forklare, hvordan anvendelse af PFM kan blive en norm blandt studerende, da de har en oplevelse af, at flere eller mange studerende anvender PFM. Der er en potentiel risiko for, at forbruget vil stige, hvis de professionelle ikke målretter deres indsats mod denne målgruppe, idet social overdrivelse kan medvirke til, at flere studerende inspireres eller ændrer deres holdning til at anvende PFM. Ingen af de professionelle har fokus på studerende, som anvender PFM, men de er ikke afvisende over for, at problemstillingen eksisterer. De studerende medicinere sig imidlertid imod netop de adfærdstræk, de professionelle problematiserer og fokuserer på i deres arbejde.

Der kan stilles spørgsmål ved, om dette også er gældende for uddannelsesinstitutionerne mere generelt: Er de så pressede på deres økonomi og bevillinger, at PFM ikke er en væsentlig problemstilling, fordi gevinsten ved at få så mange studerende igennem som muligt er større, end bekymringen over et (måske isoleret) forbrug af PFM blandt nogle studerende.

Konklusion

Hvordan kan vi forstå studerende, som anvender præstationsfremmende midler? Vi kan overordnet forstå at studerende anvender PFM, for at præstere bedre før og under en eksamen, for at opnå en bedre karakter. Men bagved den gode karakter forekommer der pres, forventninger og krav, hvor PFM er en copingstrategi for de studerende.

Uddannelsesinstitutionerne er underlagt politiske krav, om at de skal være erhvervsrettede, der er ikke plads til faglig fordybelse. Der iværksættes bl.a. jobmesser, hvor de studerende guides i, hvad det kræves af dem, for at blive en del af det eftertragtede marked. De studerende skal kunne gennemføre tests, hvor udenadslære og alliering med underviseren afspejler, at faglighed vægtes over dannelse af den individuelle tænkende studerende. Det vidner om samfundsstrukturer som manifesteres i uddannelsesinstitutionerne, som pålægger de studerende et sådant **pres**, at PFM bliver en strategi til at mestre presset. Samfundsstrukturene ses også indlejret i de studerendes netværk, hvor der foreligger **krav** til de studerende om at gennemføre en uddannelse, **krav** om, at de studerende skal opnå høje karakterer. Kravene er medvirkende til at de studerende vælger at anvende PFM, fordi de oplever, at det fjerner ubehaget og angsten i eksamenslokalet og kan øge koncentrationen og hukommelsen. PFM opleves hos de studerende som værende et middel til at indfri krav om uddannelse og høje karakterer, den uddannelse og de karakterer som skal give dem muligheder, og dermed succes i livet.

De studerende som anvender PFM, har alle oplevet at skamme sig over udfaldet af en eksamen, et udfald de beretter om som en fiasko, hvor de ikke kunne leve op til egne, andres og samfundets strukturelle **forventninger**. Fiaskoen har været årsag til, at de studerende har valgt at anvende PFM, fordi frygten for at fejle, hvor risikoen for endnu en dårlig eksamenspræstation, opleves af de studerende så tyngende, at konsekvenserne og risikoen ved at anvende PFM, synes mindre, end konsekvenserne af en utilstrækkelig præstation overfor egne, andres og samfundets **forventninger**. Forventninger om at de studerende alene skal skabe deres succes, ved at levere en høj faglig præstation, hvor karakteren er adgangen til anerkendelse i netværket og uddannelses-/jobmuligheder, som er i konstant forandring. Med succesen er der forbundet en stor risiko ved anvendelse af PFM, de studerende nævner fysisk ubehag som hovedpine, hjertebanken, mistet appetit, søvnløshed osv. Sociale fællesskaber fravælges fordi medicinen sløver dem, og de balancerer mellem det moralske aspekt i, at det er ulovligt. Men de betragter sig som villige og

engagerede, fordi de er villige til at tage den risiko det kræver, for at opnå den succes de forbinder med den rigtige uddannelse og de bedste karakterer.

PFM er for de studerende en copingstrategi til at håndtere pres, krav og forventninger. De evner alene at opnå succes, men det er på bekostning af konsekvenser ved anvendelse af PFM. De formår at håndtere det samfund, de er en del af, men som Petersen henviser til, gør de det “with a twist” - altså ved hjælp af PFM (Petersen, 2019, s. 87). Derfor er PFM at betragte, med til at opretholde samfundsstrukturer, som kan være medvirkende til at fastholde og øge presset og kravene til de studerende. Uddannelsesinstitutionernes strukturer indlejres og påvirker de studerende. Strukturer som blandt andet skabes af politiske målsætninger, om at studerende skal have en ungdomsuddannelse, at studerende fagligt skal uddannes til at gennemføre nationale tests, at uddannelsesinstitutionerne skal uddanne studerende som erhvervslivet efterspørger eller ønsker. De studerendes handlinger påvirkes af samfundsstrukturer, hvor PFM er at betragte som en copingstrategi til at kunne indgå i samfundet og dets strukturer.

Ud fra de professionelles perspektiv, kan vi forstå at studerende som anvender PFM, ikke får den tilstrækkelige støtte på uddannelsesinstitutionerne, fordi de studerende ikke har en adfærd, som er karakteriseret med mistriivsel, misbrug eller psykisk lidelse. De studerende anvender PFM til at mestre krav, pres og forventninger, og derfor udviser de studerende ikke synlige tegn på at de er presset over krav og forventninger. De praktiserende læger som udskriver medicin til studerende, er i kontakt med studerende, som anvender PFM. Men de praktiserende læger samarbejder ikke med uddannelsesinstitutionerne, og derfor bliver problemstillingen ikke undersøgt, der hvor den udspiller sig. Ungeprofilundersøgelsen iagttaget ikke om studerende anvender PFM, dermed er de ikke en målgruppe i misbrugskonsulentens arbejde. De studerende fortæller, at det er for svært at få hjælp, eller at de pga. det pres de er underlagt, ikke har ressourcerne til at behandle deres eksamensangst med andre strategier, end PFM. Der findes endnu ikke tilstrækkelig viden eller fokus på denne gruppe, til at der iværksættes forbyggende og understøttende tiltag. Der er overvejende risiko for, at social overdrivelse ved indirekte gruppepres, vil påvirke de studerendes adfærd og normer i en sådan grad, at vi vil opleve et stigende antal studerende som vælger at anvende PFM.

PFM anvendes af de studerende så de kan håndtere det pres, de krav og forventninger, som skabes af samfundets strukturer, og strukturerne indlejres i de studerende, deres netværket og uddannelsesinstitutionerne, alle er påvirket af samfundets strukturer. De studerende flygter ved brug

af PFM fra den skamfulde følelse af at være utilstrækkelig, ved eksamenssituationer hvor de er dumpet eller ikke har opnået den acceptable karakter. Statistikker påviser, at der er et stigende brug af PFM blandt studerende nationalt og internationalt (se indledning). Der er risiko for at denne stigning vil fortsætte, fordi anvendelse af PFM kan medvirke til at presset, kravene og forventninger til de studerende fastholdes eller øges, såfremt der ikke foranstaltes indsatser.

Diskussion

Der findes udover Bjønness (2018), ingen faglige overvejelser eller betragtninger til, hvorfor flere studerende anvender præstationsfremmende midler. Med dette speciale har jeg bidraget til, hvordan vi kan forstå studerende som anvender præstationsfremmende midler, og underbygget denne forståelse med relevante teorier. Men skal vi betragte medicinsk optimering som en af nutidens goder? Og hvorfor iværksætter samfundets institutioner ikke indsatser målrettet medicinsk optimering?

Nogle vil mene at vores hverdag er blevet medikaliseret, der findes i dag en pille, som kan løse hverdagsproblemer, som f.eks. smertelindring, undgåelse af graviditet, bekæmpelse af skaldethed osv. Medicinalfabrikanterne får større indflydelse og dermed magt over vore holdninger, om at anvende medicin (Det Ethiske Råd, 2010, s. 34). Der er f.eks. på det seneste opstået en hel ny fortolkning af, hvordan vi som mennesker skal slanke os, ved hjælp fra kunstigt fremstillede medicinske præparater, som Novo Nordisk sælger, med et større milliardoverskud (Neupert, 2022). Et milliardoverskud, hvor staten tager sin del "af kagen", måske denne del skal løfte sundhedssektoren, så den kan behandle mennesker, som får bivirkninger/konsekvenser ved anvendelse af medicinen. Hermed får en privat medicinalfabrikant en økonomisk høj indtjening, som staten tager del i (Brinkmann, 2010, s. 23). Dette medfører flere arbejdspladser, hvilket også bidrager til den økonomiske vækst, og hermed fastholder staten sin økonomiske konkurrenceevne (Pedersen, 2011, s. 12). På flere parametre kan dette eksempel sammenlignes med studerende som anvender PFM. Der findes andre alternativer, men de medicinske løsninger virker hurtigst på tidspunktet for indtagelsen, og terapi mod eksamensangst kan virke uoverskueligt, og koster for den enkelte dyrebartid. Og hvorfor skal samfundet interessere sig for, at mennesker vælger at anvende den medicinske forbedring, hvis der medfølger et økonomisk højere afkast. Ligeledes kan man filosofere over, om uddannelsesinstitutioner ikke vil målrette deres indsatser mod studerende, som anvender PFM. De studerende er bidragende til, at uddannelsesinstitutionerne fastholder deres

elevtal og dermed eksistens og indtægter (Børne - og undervisningsministeriet, U.Å.). De studerende som anvender PFM gennemfører deres uddannelser.

Ifølge Brinkmann (2010, s. 16) beskriver han denne medicinske og diagnostiske udvikling, som værende en ny superdiskurs. At være usund betragtes og italesættes i nutiden som værende syg, derfor behandles fedme med medicin fra Novo Nordisk. Unge studerende behandler deres utilstrækkelighed på studiet, som en sygdom der skal behandles med medicinske præparater. *I konkurrencestaten bliver sundhedspolitikken – det at sikre borgerens sundhed og velfærd - en central del af social- og beskæftigelsespolitikken (Ibid.: s. 17)*. Vi skal derfor behandle det usunde, fordi der er øget risiko for, at vi som stat kan sakke agter ud på vores konkurrenceevne, hvis ikke alle mennesker agerer sunde, og dermed er at kategorisere indenfor et stramt normaliseringskriterie. Studerende skal medicinere sig mod en given normal koncentrationsevne, en evne som biologisk er på sit højeste niveau, når de er unge. Men som af de studerende alligevel ikke opleves at være tilstrækkelig i nutidens samfund (Det Ethiske Råd, 2010, s. 20).

Som nævnt i problemfeltet ser Kampmann det ikke som et problem med nutidens gode, at vi kan medicinere os fra det usunde, eller endda optimere vores allerede eksisterende evner (Teknologirådet, 2004, s. 47-49). Ligeledes er flere medlemmer af Det Ethiske Råd (2010, s. 68) enige i, at samfundet ikke nødvendigvis skal handle på en problemstilling med medicinsk optimering. Men vi bør se på de konsekvenser, det har for det enkelte menneske, at medicinsk optimering bevæger sig i den retning som et nutidens gode. Er det ønskværdigt, at mennesket bl.a. mister sin autenticitet (Ibid.: s. 72), at det enkelte og unikke forsvinder til fordel for robotlignende supermennesker, hvor udviklingspunkter og forhindringer i en given jobfunktion ikke er et samtaleemne, da vi kan medicinere os fra det. Jeg mener ikke at vi har den tilstrækkelige viden om menneskets biologi, til at vi ukritisk kan læne os tilbage, og betragte medicinsk optimering som et af samfundets goder.

Litteraturliste

Agger R. R. (2018, 3. september) Vi spurgte de danske universiteter, hvad de mener om study drugs. Vice. Hentet d. 27.05.23 fra: Vi spurgte de danske universiteter, hvad de mener om study drugs (vice.com)

Assens Kommune. (2023, 7. februar) Ungeprofilundersøgelsen 15-30 årige i uddannelse. Hentet d. 27.05.23 fra: <https://www.assens.dk/borger/sundhed-og-sygdom/ungeprofil-20222023/>

Balvig F., Holmberg L. (2014) Normer og sociale misforståelser, i Balvig & Holmberg: Flamingoeffekten sociale overdrivelser og social pejling. Jurist og økonomforbundets Forlag.

Bjønness J. (2018, 16. august) Et udstrakt selv. Unges brug af medicinsk kognitiv forbedring for at trives og præstere bedre under uddannelse. Tidsskrift for forskning i sygdom og samfund. Nr. 28, 87-111. DOI: <https://doi.org/10.7146/tfss.v15i28.107261>

Bjønness J. (2019, 19. december) Måltæthed og kontrol. Studerendes fortællinger om brug af præstationsfremmende midler for at trives og præstere under uddannelse. Norsk Sociologisk tidsskrift. Vol 3, iss 6, s. 394-410. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-06-02>

Brejner M. (2017, d. 28. april) Misbrug af Ritalin vokser markant. Psykiatrisk tidsskrift. Hentet d. 27.05.23 fra: [Misbrug af Ritalin vokser markant \(medicinsktidsskrift.dk\)](https://www.medicinsktidsskrift.dk/nyheder/misbrug-af-ritalin-vokser-markant)

Brinkmann S. (2010) Det diagnosticerede liv, sygdom uden grænser. KLIM

Brinkmann S., Petersen A. (2016) Diagnoser, perspektiver, kritik og diskussion. KLIM

Brinkmann S., Tanggaard L. (2022) kvalitative metoder en grundbog. Hans Reitzels Forlag

Børne- og undervisningsministeriet. (U.Å.) Den uddannelsespolitiske målsætning. Hentet d. 28.05.23 fra: [Den uddannelsespolitiske målsætning | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](https://www.uvm.dk/nyheder/den-uddannelsespolitiske-maelsaetning)

Børne- og undervisningsministeriet (2019, 19. december). Gymnasier skal belønnes for at hjælpe elever med uddannelsesskift. Hentet den 26.05.23 fra: [Gymnasier skal belønnes for at hjælpe elever med uddannelsesskift | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](https://www.uvm.dk/nyheder/gymnasier-skal-belønnes-for-at-hjælpe-elever-med-uddannelsesskift)

Cadwalladr C. (2015, 14. marts). Stoffer, job, studie, og succes. Information. Hentet d. 28.05.23 fra: [Stoffer, job, studier, og succes | Information](https://www.information.dk/nyheder/stoffer-job-studier-og-succes)

Christensen K.M. (2022, 19. august) FA bakker op om internationale studerende. Finanssektorens arbejdsgiverforening. Hentet d. 28.05.23 fra: [FA bakker op om nyt forslag om internationale studerende | FAnet](#)

Ehrenberg A. (2010) Det udmattede selv, depression og samfund. Informations Forlag

Det Ethiske Råd (2010) Medicinsk optimering, etiske overvejelser og anbefalinger. Det Ethiske Råd

Eplov F. L., Lauridsen S. (2008, december) Fremme af mental sundhed – baggrund, begreb og determinanter. Sundhedsstyrelsen

Festinger L. (1989) A theory of social comparison processes. I Extending psychological frontiers. Russel Sage Foundation

Hjortkær C. (2020) Utilstrækkelig, hvorfor den nye moral gør de unge psykisk syge. KLIM

Holm J. A., Hausman H., Rhodes G. M. (2022) Study strategies and “study drugs”: investigating the relationship between college students’ study behaviors and prescription stimulant misuse (s. 1094-1103). Journal of American College Health. Taylor & Francis Group. DOI: <https://doi.org/10.1080/07448481.2020.1785472>

Hoffmann P. J., Festinger L., Lawrence H.D. (1989) Tendencies toward group comparability in competitive bargaining. Extending psychological frontiers. Russel Sage Foundation

Humble T., Friislund M. (2010, 12. juni) `study drugs` vinder frem på universiteter. Information. Hentet d. 28.05.23 fra: ['Study drugs' vinder frem på universiteter | Information](#)

Juul G.K., Østergaard S. (2016) Ung i en præstationskultur – jagten på kontrol, tryghed og frikvarter. Ungdomsanalyse.nu

Juul S. (2012) Hermeneutik. I Juul S. & Pedersen B. K.: Samfundsvidenskabernes videnskabsteori en indføring. Hans Reitzels Forlag

Jørgensen C. R. (2023) Skam, i spændingsfeltet mellem moralsk kompas og psykisk lidelse. Hans Reitzels Forlag

Kfuk's Sociale Arbejde (U.Å.) Misbrug. Hentet d. 27.05.2023 fra: <https://kfuksa.dk/viden-om/misbrug>

Kristiansen S. (2017) Fortolkning, forforståelse og den hermeneutiske cirkel. I Järvinen & Mik-Meyer N.: Kvalitativ analyse – syv traditioner. Hans Reitzels Forlag

Krog S., Kofoed P. S., Christie R. (2021, 11. juni). Myndigheder advarer kraftigt imod online køb af study drugs: `du ved ikke, hvad du putter i munden`. DR. Hentet d. 28.05.23 fra: [Myndigheder advarer kraftigt imod online køb af study drugs: 'Du ved ikke, hvad du putter i munden' | Indland | DR](#)

Kvale S., Brinkmann S. (2015) Interview - det kvalitative forskningsinterview som håndværk. Hans Reitzels Forlag

Maier LJ, Liakoni E, Schildmann J, Schaub MP, Liechti ME (2015, 10. december) Swiss University Students' Attitudes toward Pharmacological Cognitive Enhancement. PLOS ONE. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0144402>

Maier L.J., Schaub P.M. (2015, 29. januar) The use of prescription drugs and drugs of abuse for neuroenhancement in Europe – not widespread but a reality. European Psychologist, Vol 20, issue 3. Hegrefe Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000228>

Mejding J. (2019, april) Test i historisk perspektiv, hvorfor tester vi? Viden om Literacy. nr. 25. Nationalt videncenter for læsning. Hentet d. 28.05.23 fra: https://videnomlaesning.dk/media/2753/25_jan-mejding.pdf

Neupert S. (2022, 4. august) Novo Nordisks nye slankemiddel går som varmt brød – men prisen møder kritik. Nyheder TV2. Hentet d. 26.05.23 fra: <https://nyheder.tv2.dk/business/2022-08-04-novo-nordisks-nye-slankemiddel-gaar-som-varmt-broed-men-prisen-moeder-kritik>

Olesen P. S. (2018) Analysestrategi. I Olsen P. S. & Monrad M.: Forskningsmetoder i socialt arbejde. Hans Reitzels Forlag

Payne M. (2005) Teorier i socialt arbejde. Hans Reitzels Forlag

Pedersen O.K. (2011) Konkurrencestaten. Hans Reitzels Forlag

Petersen A. (2019) Alle er potentielt udsatte. I Görlich A., Pless M., Katznelson N., Graversen L. (2019) Ny udsathed i ungdomslivet, 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge. Hans Reitzel forlag

Petersen A., Krogh Chr. S. (2021) Præstationskulturen. Aarhus universitetsforlag

Petersen M.A. (2018, 16. august) Study drugs som vennetjeneste, ordineret medicin, eller stoffer til salg. I tidsskrift for forskning i sygdom og samfund. Årg. 15, nr. 28, s. 133-153. DOI: <https://doi.org/10.7146/tfss.v15i28.107263>

Rambøll. (2013, september) Evaluering af de nationale test i folkeskole. Undervisningsministeriet Region Midt (U.Å.) Quetiapin. Hentet d. 25. maj 2023 fra: [Quetiapin | Regionshospitalet Silkeborg - Hospitalsenhed Midt](#).

Riisager M. (2020) Selvbyggerbørn, hvordan vi overlod en generation til at opdrage sig selv. Kristeligt dagblads Forlag

Rosa H. (2021) Fremmedgørelse og acceleration. Hans Reitzels Forlag

Røssel L. (2021 d. 17. september) På nogle kollegier skal du have et højere snit end for at komme ind på universitet: Hvad foregår der? Heartbeats. Hentet d. 25. maj fra: <https://heartbeats.dk/paa-nogle-kollegier-i-koebenhavn-skal-du-have-hoejere-snit-end-for-at-komme-ind-paa-universitetet-hvad-foregaar-der/>

Statens Serum Institut (2015, juli). Medicin Forbrug tal fra lægemiddelstatistikregisteret. Hentet d. 25. Maj 2023 fra: [MedicinForbrugIndblik 2015 Eksamenstid laegemidler \(1\).pdf](#)

Sundhedsdatastyrelsen (2021, 16. september). Fordobling i antallet af voksne brugere af ADHD-medicin. Hentet d. 25. maj 2023 fra: [Fordobling i antallet af voksne brugere af ADHD-medicin - Sundhedsdatastyrelsen](#)

Teknologirådet (2004), medicin til raske – en syg ide? Hentet 25. maj 2023 fra: [Medicin til raske – en syg idé? - Teknologirådet \(yumpu.com\)](#)

Thastum R., Madsen J., Kjær S., Braun T. (2019) Når det perfekte tynger. Studenterrådgivningens årsskrift om studietrivsel 2019. Studenterrådgivningen.

Uddannelses- og forskningsministeriet (2020, 28. juli). Karakterkravene til de videregående uddannelser falder. Hentet d. 19.03.23 fra: [Karakterkravene til de videregående uddannelser falder — Uddannelses- og Forskningsministeriet \(ufm.dk\)](#)

Uddannelses – og forskningsministeriet, (2022, 26. september). Investering i uddannelse og reform af kandidatuddannelserne: Læs hele udspillet. Hentet d. 27.05.23 fra: [Investering i uddannelse og](#)

reform af kandidatuddannelserne: Læs hele udspillet — TEST Plone 5 - Uddannelses- og Forskningsministeriet (ufm.dk)

Welk E. (2020,14. maj) Universiteterne er blevet til pølsefabrikker, der gør os dummere, end vi behøver at være. Videnskab. Hentet d. 25. maj fra: Forsker: Universiteterne er blevet til pølsefabrikker, der gør os dummere, end vi behøver at være (videnskab.dk)

Wilken L. (2012) Pierre Bourdieu / praksis, uddannelse og symbolsk vold. I Jacobsen H.M., Petersen A. (red), Samfundsteori og samtidsdiagnose – en introduktion til sytten nyere samfundstænkere for det pædagogiske felt. Pædagogisk sociologi

Willig R. & Østergaard M. (2005) Sociale patologier. Hans Reitzels Forlag

Østergaard-Nielsen (2020, 26. november). Maradona var den største – og den evige underdog, som aldrig blev accepteret på parnasset. Information. Hentet d. 27.05.23 fra: Maradona var den største – og den evige underdog, som aldrig blev accepteret på parnasset | Information